نه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

PROPERTY OF ARIC
Established

مهتمم: محمد دین ژواک

الازهر خپرندویه مؤسسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

پښتو متلونه

PASHTO PROVERBS

مهتمم: محمد دين ژوال

چاپ شمير: زر ټوکه

چاپنيټه: منی۱۳۸۲

کمپوزر: سيد سليمان هاشمي

خپرونکی: الازهر خپرندويه مؤسسه

پته: قصه خواني پوست بکس۴۶۳ پېښور

ټيلفون: 091-2564414

alazharco@homtilal.com

د چاپ ټول حقوق خوندي دي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

Pashto Proverbs

الازهر خپرندویه مؤسسه

پته: ډهکي نعلبندي، قصه خواني، پیښور – پاکستان

E-mail: alazharco@hotmail.com

Tele: +92-91-2564414

PROPERTY OF ACKU 11326

پښتو متلونه

پښتو متلونه د پښتو د شفاهي ادب يو د غوره برخه ګڼل کيږي.

دا متلونه له ډيرو پخوا څخه موجود او زموږ د نيکونو غوره، قيمتي، تللي او پخې ويناوې دي، چې د نکلونو په شان خوله په خوله تردې وخته رارسيدلي دي.

د پښتو متلونه د ويلو تاريخ هم دلنډيو په شان، معلوم نه دی او نه يې ويونکي معلوم دي.

بلکې په هرد زمانه کې ويل کيږي او هر څوک يې وايي.

متلونه د ټولو پښتنو د خولې مرغلرې دي، چې خورې ورې د خلکو په ذهنو کې پرتې دي. د متلونو عبارت خوندور، لنډ او پر لوی مقصد په کې ځای شوی دی. پښتو متلونه که څه هم زيات په نثر کې شامليږي مګر ډير يې وزن او قافيه هم لري.

له متلونو څخه د هر قوم د پوهې، تجربې او فکری لوړتيا اندازه معلوميږي، ولې چې متلونه هغه پخې خبرې دي، چې له ډيرو تجربو څخه وروسته په لاس راغلي او د ژوندانه لارښوونکي ګڼل کيږي.

متلونه په وينا کې خوږوالی او قوت پيدا کوي او عبارت پرې ښايسته کيږي. دا وجه ده چې شاعران او ليکوالان يې په خپلو ويناو کې راوړي او دا د بديع په فن کې يو صنعت ګڼل شوی دی.

د متلونو پېژندنه دوې خواوې لري: یوه دا چې د ویلو اصلي ځای او ریښه یې ښې ته معلومه شي او بله دا چې د استعمال ځای یې رښتینی یا لومړۍ معنې یې حقیقي او دوهمه یې کتابي او مجازي دي. مثلاً: ددې متل (مات لاس غاړې ته لوېږي) حقیقي معنې هم موجوده ده، ولې چې د چا لاس خوږ او مات شي، نو رښتیا یې غاړې ته اچوي او مجازاً په داسې ځای کې ویل کیږي، چې یو عاجز او بې وزلې سړی د خپل ځان غم، په کوم مالدار یا یو مشر باندې اچول غواړي.

پښتانه متلونو ته ډیر اهمیت ورکوي. هر متل ورته د کانې کرښه ښکاري او هغه یو پوخ او غټ دلیل بولي. پښتو متلونه د پښتنو د اجتماعي ژوندون پوره نمایندګي کوي.

د پښتو متلونه ډیر او په زیات اندازه دي او لکه د لنډیو په هره خوا کې په بیل بیل ډول د خلکو په سینو کې پراته دي.

د پښتو متلونه ډیر پخواني او لرغوني معلومیږي، ځکه چې د متل جوړیده او شهرت ډیر زمانه غواړي او ډیر زر د متل حیثیت نه شي موندلای.

د غه شان ښایي چې د متلونو په عبارتونو کې هم ډیر توپیر نه وي راغلی، ځکه چې د متلونو عبارت او لفظ دیو روایتي متن په توګه په خپل اصلي رنګ ساتل کیږي او د زمانو بدلونه په کې زیات تغییر نه پیدا کوي.

د پښتو هر متل لکه د لنډۍ یو ځانله خپلواکي مضمون یا په بله ژبه د یوې پیښې او واقعې لنډیز دی. د پښتو یو څو متلونه دا دي:

چې بد گـــــــرزي، بـد بـه پـرزي
له پروت زمـري نه، گـرځنده گيـدړ ښـه دي
ژرنـده کـــــــه دپـلار ده، هـم پـه وار ده
کـــه غــــر لوی دی، پـه ســـر يې لار ده
دلتې غــويی آخـر خـاوند قـصـاب دی
د بهـر لـه گـتـنـدوی نه د کـور و تـندوی ښـه دي

د پښتـو مـتلونه تر اوسـه پورې ټول نه دي راغـونډ شـوی او لکه د پښتو ادب د نورو مرغلرو په شان، د پښتونخوا په غرونو او درو کې لا هماغسې لکه لالونه پټ پراته دي.

پښتو ټولنې له پخوا څخه د پښتو متلونو د راغـونډولو په کار لاس پورې کړی دی. د پښتو مـتلونو لومړی مجموعه په (۱۳۱۸) کال کې خپره شوه. په دوهم ځل يو د بله مجموعه په (۱۳۲۷) کال کې دچاپ ميدان ته راووتله چې ښاغلی محمد گل نوری ټوله کړې وه، مگر په دغه مجموعه کې له ادبي چوکاټ نه وتلی نا سپيڅلی متلونه هم راغلی وو او ځينې لفظی کمزوري په کې هم ډيرې وې، نو د پښتو ټولنې د ادبياتو څانگې د دغـو مـتلونو پوره سمون او سپيـڅلتيـا ته ملا وتړله، نوی مـتلونو يې هم راټول کړل او په نوی شکل يې د چاپ د پاره تيار کړل. د دې مجموعې د متلونو شمير (۲۷۹) ته رسيږی.

د دې مـتلونو په ترتيب او چاپولو ښـاغلی حـفيظ الله خـان او ښاغلی ژواک پوره زيار ويستلی دی، چې زه د دواړو زيار او زحمت د قدر په سترگه گورم او د ځان او د دوی د پاره له خدای څخه د پښتو ژبې د زيات خدمت توفيق غواړم.

« رښتين »

(الف)

*اباکور نشته، له ادي ډارر نشته.

ابا گورد، خورجين يې گورد.

ابا اوبو يووړ، ويل يې اباڅه کوې، غاړې غرونه يې يووړد.

ابې زړد شود، له شوقه ونه لويده.

*اتڼ وهه شير دادد، نن بيا دچرگ شير وادد. (١)

اتنه وزان شې، چې امرالدين ډې ناري کوي. (٢)

* اختر پټ ميړد نه دی.

اختر تير شو، متايې يې هيرد نه شود.

اختر د يود سړی نه دی.

آخر عمر د خوارۍ دی.

اخنبې چې روپۍ شيندي، د کلي ټولې پيغلې به يې خدمت کوي.

اخنبې چې جيب تړلې وې، په خوابنې او خوبنينې يې قدر خورلې وی.

اخور يې جوړ کړ، ويل يې اس به خدای راکړی.

* ادب له بې ادبه زدد کيږی.

(١)- شيروا يوه لهجه ده، چې د بنوروا په عوض ويل کيږی.

(٢)- دا متل د کندهار په خوا کې شهرت لری.

ادب له زخمه اخیستل کیږی.

آدم خان ذې په خیال ګوروان درغلی دی.

ادې چې زوروره ده، دبابا د زوره ده.

ادې مه یې پوکه، چې سرېږی.

* ارزان بې علته نه وی، ګران بې حکمته.

ارمان به کړې هلکه، بیا به نه مومې ادکه.

ا ... ان چې ورزوستی عقل لوړی وای.

اره اره، یوم پر غاړه. (۱)

* اړ سترګې نه لری.

اړد په اړد خلاصیږی.

* ازاری ته په ازارولو ګناه نشته.

ازمویلی څوک نه ازمویی.

ازمایلی بیا مه ازمایه.

ازموینت اول په کال او تلین ؤ، اوس دم په دم دی.

* اسان یې نالول، چونګښو هم پښې پورته کړې.

اسمان لرې، مځکه سخته.

اسمان چې ګړزیږی، هومرد نه اوریږی.

اسمان به ولاړ وی، لاټ به مردار وی.

اسمان چې وریځې ښوروی، باران به وکړی.

---

(۱) - دا متل دکندهار په سیمه کې ویل کیږی. اره اره دلته د زراعت کروندې په معنې دی.

کونډه چې سترګې تور وي، ميړه به وکړي.

اس مې در کړ، خو پرې سپرېږې به نه.

اس خپلې وربشې خپله زياتوي.

اس پردی، سپور پرې ميری.

اس دې له بله، لنبته دې له ځنګله، چې نن يې نه زغلوي، نو لا کله.

اس لره، په لاس لره.

اس شښنی، خر رايي، غاتری نوری بلا وايي. (۱)

اس که ټکنی دی، ميدان لنډ دی.

اس چې خدای خوار وي، نو يې يابو کړي.

اس يې هغو ته ورکړ، چې د تانګ د تړلو يې نه وُ.

اس يې په خره بار کړ، خر يې پرې مردار کړ.

اس چې د خرو سره تړی، خر يې خرې زده کوي.

اسان يې په سو وګټي، ميړو نه يې به خولو ګټي.

اسياوان چې تسپې اړوي، ژرنده ګړې خطا کوي.

اسيل په ګډله کې، کم اصل په ګزبرده کې. (۲)

اسيل چې خوار شي، ته خاورې کيږي.

اسيل کوتيور، کم اصل خپرور.

اسيل نه ورکيږي.

اسيل ته اشارت، کم اصل نه کوتک.

---

(۱) - دا متل د کندهار سيمې دی.

(۲) - دا متل د کندهار د سيمې دی.

اسیل ختا نه لري، کم اسل وفا نه لري.

اسیله ځان دې کچه کړ، چې پر توګ دې الچه کړ.

اشه ښه دد که ګوله، مه یې یوه وینې مه بله.

*اغزی له اولې وړځې تیره وي.

اغونده ګډله، خو، له پوره څخه زغله.

*اکویو په بل پورې پکو.

*الا بلا به ته کړې، لور او زوی به پرې مارډ کړې، د مولا جواب به څه کړې.

الف که څه نه لري، بې هم لښکر نه لري.

الحمد هغه الحمد ده خو، خوله د ملا عثمان غواړي. (۱)

الو په شلتالو نه پیوندیږي.

* امانت مځکه هم نه خیانتوي.

امانت او ښ په نوا له نه وي اموخته.

اموخته خور، بلا خور.

اموخته خور، ښه دی که میراث خور؟ ویل یې: اموخته خور.

امیر یې ورکوي، شیخ میر یې نه ورکوي.

امیر چې ظلم کاروي، اور بل په تول دیار وي.

* انا سپرد، کبود یې باندې.

انا مړ شود، تبه یې وشلیده.

(۱) – دا متل د کندهار خواته دا ډول ویل کیږي: الم نشرح هغه الم نشرح ده خو، خوله د ملا عثمان غواړ.

انبار دې وی، خروار دې وی.

انسان، تابع د احسان دی.

انسان تر کاڼي کلک، تر ګل نازک.

انسان بې وزره مرغه دی.

* اوباز یم، خو بې ګودره نه ګډیږم.

اوبو اخستی، ځګ ته لاس اچوی.

اوبه په اوبو، شیدې په شیدو.

اوبه په ډانګ نه بیلیږی.

اوبه په ساره ځی، نه په جګوالې.

اوبه پورته وهه، کښته یې لار ده.

اوبه چې تر سر تیرې شی، څه یو نیزه، څه دوې نیزې.

اوبه په کمزورې ورخ ماتیږی.

اوبه د سر له خوا خړیږی.

اوبه که برې دی، تر پله لرې دی.

اور او اوبه نه سره یو ځای کیږی.

اوربشې څه په مځکه کې، څه په جوال کې.

اوربشې که د روپۍ سل منه شی، د خره په کې یو لپه ده.

اور ته خپل او پردی یو دی.

اور له خپلې لمنې لګیږی.

اوړه دې په اوړه منت دې پر څه.

اوږد په موټی، غوړی په ګوته.

اوړه خیشته پیشته کړی، منت پر تناره کړی.

اوړه د میچنی، زوی د خچنی.

اوړه که تمام دی، پیمانه خویې پر ځای ده.

اوړه یو موټی نه لری، تنور یې پر بام جوړ کړی دی.

اوړه یې یو موټی نشته، شل تر تنورو نه دی.

اوسپنه په اوسپنه ماتیږی.

اوسپنه چې څومره تکیږی، هغومره پخیږی.

اوس دې اوښی کړې، چې د ماشو پروږ دې پرې وخوړ. (۱)

* اوښان نه ژاړی، بارونه ژاړی.

اوښ په خپلو متیازو کې گوډیږی.

اوښ په سر باری نه درنیږی.

اوښ په غلبیل نه درنیږی.

اوښ تر پولې لاندې نه شی پټیدلای.

اوښ په بډه نه وهل کیږی.

اوښ له بارده ولوید، له بړبړه دونه لوید.

اوښ چې یې په نته کړ، نو یې اوړ ته کړ.

اوښ دې اوسار کړ، نو دې په لار کړ.

اوښ ته یې ویل: الغبندی وکه، ده ویل: په کوموّلاسو.

اوښ ته یې ویل: لوړ ښه دی که ځوړ؟ ده ویل: ددرو وارو دې بیخ ووځی.

(۱)- د ماشو پروړ ته په ننگرهار کې کتی وایی.

اوښ ته يې ويل: لوېږ وکه، دد جړونګان له بيخه وکښل.
اوښ ته يې ويل غاړه دې کږه ده، ده ويل کم ځاى مې سم دى.
اوښ چې ولاړ، مهار يې زه څه کوم.
اوښ که غټ دى هم دشيدو تمه ترې مه کړه.
اوښ که هر څو نه لوى دى، الوتې نه شي.
ښه! هر څه دې ښې هوښه.
اوګره په تلوار نه سړيږي.
اوګره چې سړيږي، بلا پرې لګيږي.
اوګره ځنې توى شوه، ويل يې په نصيب مې نه وه.
اوګره مو درته ساتلې وه، خو پاته نشوه.
اول اتام، پسې کلام.
اول ځان، پسې جهان.
اول حق د ګاونډي دى.
اول زده کړه، بيا کوزده کړه.
اول سلام، بيا کلام.
اول ميړانه په سيالي وه، اوس سپيتانه په سيالي ده.
اول مې نه خورې هزا سلاخې (۱) اوس دخوار پلاو محتاج يم.
اول هميانى ګوره، بيا نو شى رانيسه.
* ايلچي ته نه بند شته، نه زندان.
ايړا پور غواړي، بيړا نور غواړي.

(۱) - هزار سلاخه يو ډول ډوډۍ ده، چې ويشلي يې هم بولي.

(ب)

* بابا ویل ، ادې به منل.
بابا چې غلا کوله، اول به يې له ملا کوله.
بابا حلالوه پوخې (۱) يې مه حلاله.
بابا دې خدای وبخښي، منګر د سهار په لمانځه کې سست ؤ.
بابا که لمونځ نه کاوه، کفر يې هم نه وايه.
بابا که کار کم کاوه، بيا يې محکم وايه.
بابا ګيلې کوی، ادې پيرې کوی.
بابا لرې مې واده کړه، چې ستا کنډولی واړه ګتورې کړم.
باچهان چې داو کړې پيروی خوری وس يې رسيږی.
باچهی باچهانو لره ښايي، لويي خدای لره.
بادچه پاسني شی، د باران دستي شرنګی شی.
باران په تيرا، وشو، خره يې د لړه مورې يووړه.
باران وشو چاکو نه پټ شول.
بارونه يې تړل، اوښانو ژړل.
بار يې په شانو شو، وړای يو لرګی يې بل پر کښيښنود.
بازار ته څه ورې، ويل: طالع.

(۱)- پوخي دوري معنی لري.

باز چې خپله ځاله پرېږدي، ځای يې د پاچا منګول شي.

باز چې هر څومره خوار شي، چونګښې نه خوري.

باغ چې لانښ شي، باغوان يې خوار شي.

باغ د باغوان دي، ژرنده د ژرنده ګرې.

باغ که باغوان لري، چغال (۱) هم خدای لري.

* بتې کوتې چې خوار شي، نرې وريجې خوري. (۲)

بخت په تېنډه دي، نه په منډه.

بخت چې د زور مل شي، هر کار يې جلبل شي.

بخت چې کوټه شي، باچهان ټکرې خوري.

بخت په کوتې دي يا په کوڅې.

بخښښ په لک، حساب په کک.

* بد بانجڼ اپت نه لري.

بد بوټې بلا هم نه وهي.

بد به دې په زړه لرم، سلام به دې په خوله لرم.

بد به يم، نه له ورور سره.

بد په بلا اخته نه دي.

بد تربور په بده ورځ په کار يږي.

بد زوی، نه زوی.

بد عادت، چې زور ور شي، عقل مرور شي.

---

(۱) - چغال ته سور لنډي هم وايي.

(۲) - دا متل د ننګرهار د خوا دی بتې کوټ د يو ځای نوم دی.

بد مه راسره کوه، ښه دې نه غواړم.

بد مه کوه، بد به نه وينې.

بده ماينه پرېښوله کيږي، بد کښت نه پريښوول کيږي.

بده ماينه، تنگه موچنه دد.

بده ماينه کړه لښته دد ، ماته به شي سمه به نه شي.

بده ورځ کله کله وي.

بد ياران په بده ورځ په کار يږي.

بدي پر بدي واوښت، بدي تښد ترې لاندې واوښت.

بدي چې نه کړي بدې چارې، بدي به چا واژه پر لارې.

* بداي يې له خوراه گټي، خوار يې له بدايه.

* برېنښ له لارې اوري، اووري نه اوري.

برج دې تر آسمانه، سپي دې له لوړي مري.

برج مې جوړاوه رانه کادانه شوه.

برخې تړلې ازلي دي، نه په زور نه په زاري دي.

برخې ويشه، ميړونه گورد.

برمته، د بدي بانه دد.

برد يې وهه کوزه يې لار دد.

بريت ښه بريت دي، خو په خوشې شونډه ولاړ دي.

بر يې شته، برکت يې نشته.

* بزه په خپل ښکر نه درنيږي.

بزه چې پر بام خيژي، ليونه هم ښکنځل کوي.

* بلا بیده بنه وی، نه‌وینبه.
بلاه چې په مخ ونه‌وهی، پر څټ نه‌وهله کیږی.
بلا په‌مخ وهله کیږی، نه په‌شا.
بلا له‌هغه پاڅی، چې یې گړنگ تر پزې څاڅی.
بلا له‌خپلې لمنې پورته کیږی.
بلا وه، برکت یې نه‌و.
بلا وه که‌بلا گی، ابا یې مړ که په‌چورکی.
بل ته گوته‌نیول کیږی او ځان ته‌نه.
بلخه بې تمیزه، لالی راغی بې کمیسه.
بللی، خوروله.
بلمنگی خواږه دی، له پردیو څه‌مانه‌دی.
* بنیادم یو نور، جامه‌یې دوه نوره.
بن به دې تندی وهی، یوربه دې لینگی وهی.
بنده اریان، خدای مهربان.
بنده راشه دخدای خپل شه، لکه پر ځان هسې په بل شه.
بنده چې داد کـړی، نو بیـا یې یاد کـړی، الله چې داد کی
نو بیا بې بناد کی.
بنده لری نښلولې، مرگی لارې ورته نیولې.
بنده وترل بارونه، مولا وکړه خپل کارونه.
بنیادم بې وزره مرغه دی.
بوچ له اختره خلاس دی.

بورې هم ژاړي ، ورارې هم ژاړي.

* بياله که تر رود لاندې؛ اوبه ځي پکښې بهاندی.

بې چرگه به هم سبا شي.

بې ډوډۍ اوسې، بې کوره مه اوسې.

بې ډوله مه گډيږه.

بيړۍ په نيت چليږي.

بې زحمته راحت نشته.

بې زاره دې د خيره، خوسپي دې در گرزوه.

بې ستره څوک جنت ته نه ځي.

بې ښځې سړی ښه دی، نه په کور کې هميش جنگ.

بې عقل دونه په بل نه کوي، لکه په ځان.

بې عقل جمال خوښوي، عاقل کمال.

بې عقل زوم د خواښې په باتو ختا وزي.

بې گودره مه گډيږه.

بې کاري لنگيږي ، خواري ترې زيږي.

بې کاري د بد بختۍ زانگو ده.

بې کسه بدې نه شي پاللای.

بې گودره چې گډيږي، خود به يې سين وړي.

بې ما دې شل نه کړه.

بې مزده کار مې نه زده، چې مزد راکې کار مې ښه زده.

بې ميوې ونه څوک په ډبره نه ولي.

بې وخته ميلمه يې له خپله بخته خوري.

* * * * *

(پ)

* پاړوگرد مار له لاسه مري.
پاک اوسه، بې باک اوسه.
* پته وم، پته به ځم.
پر اخوند بنوروا هم ډیره ده.
پر اوبو سپور، سپيي وخوړ.
پر پچه وخوت، کشمیر یې ولید.
پر پوست سیکه نه وهله کیږي.
پر خره یوه لپه اوربشې ډیرې دي.
پر خره سپور، خر غنې ورک.
پر خوړه مځکه هر وابنه شین کیږي.
پردی خر، شل منه وړی.
پردي غم تر واوري سوړ دی.
پردی خر، په شاز وروړ دی.
پردی زوی، نه زوی.
پردی سپی، په دوډۍ خپل.
پردی جنګ، نیم اختر دی.
پردی کټ، تر نیمو شپو وی.
پردی غوښه په ځان پوري نه نښلي.

پردی موچنه پر پښه معلومیږی.

پردی مال نه خپلیږی.

پردی مور مه کړی سودمنه، چې سل ښه ورسره وکړې، دا به تل وی گیله منه.

پردی ډوډۍ ترزر منه تیرې لاندې ده.

پردی ورکړه، نیمه خوا ده.

پردی خواړه یا پور دی یا پیغور.

پردو، تروو ته او گره مه پخوه.

پرانده، شپه او ورځ یوه ده.

پرسر مې دې زړوکی وی، ترمخ مې دې زلمی وی.

پرښو تلوار، پربدو تامل.

پرکور نگ نیم من دا نه ډیره ده.

پرلځه خیته یې ملا تړلې ده.

پرلوره وخیژه ځار وکړه، ځو چې نور کړی هغه چار وکړه.

پرملا یې لمبول دی، په خدای یې بخښل دی.

پرهغه دې خدای میلمه که، چې میلمه یې نه وی لیدلی.

پریوه سړی چې دوه شی، رڼا ورځ پرې توره شپه شی.

* پړ مې کړه، مړ مې کړه.

پړ هم وراشه لری. (۱)

* پز پریکړې که شرم درلودای، دچړې نوم به یې نه اخیست.

(۱) - وراشه - اخلاق

* پسرلی دی ځان اگاه کړه ، ځان ته ژیړه غوا پیدا کړه.
پس له واده څوک سندرې نه وایي.
* پښتون سل کاله پس وار واخیست ، ویل یې چې اوس مې هم تلوار وکړ.
پښن مور شو ، چې پاته یې کور شو.
پښه مې دې پاس وی ، که په خره وی، که په اس وی.
پښې هلته ځی، چې زړه ځی.
پښې لوڅې ښې دی، نه تنگې موچنې.
* پک په پمن پورې خاندی.
پک نه په سر تار لری، نه په چا کار لری.
پکه دادې لا بله سپکه.
پکې سر په خیال کې ، چې میړه یې شاباز خان دی.
* پگړی چې له سره ولویږی، په اوږو تکیه شی.
* پلار یې کړه ، خو په لار یې کړه.
پلار یې گټی ، زوی یې څټی.
پلار یې په اته ، زوی یې په شپیته.
پلار گټلی ، زوی ته هیڅ دی.
* پند یې مه گوره ، ایمان یې گوره.
پنځه گوتې سره برابرې نه دی.
پنځه گوتې په خوله مه منډه.
پنځه چرگانې په یو کور کې ښې دی، نه یو نسواری.

* پور په غاړه، میړه مرداره.

پور چې تر سل تیر شو، وچه یې مه خوره.

پور چې ډیر کوی، لور لړی.

پور چې ځنډنی شي، خوردنی شي (خندنې شي).

پور چې ځنډنی شي، جنګنی شي.

پور په نه دولت حساب دی.

پور په ورکړه خلاسیږي.

پور ته ګورم پاڼ دی، کښته ګورم پړانګ دی.

پور دې پور، منت دې نور.

پور که د پلار شي، خواړه پرې حرام شي.

پوروړې به له نیستمن نه څه یوسي.

پور ورکړی، غلیم وژلی.

پوره ورک دې کړه، دوه کوره.

پوستین یو تودوی، بل نه ځایوی.

* په اوړي یې ګټه، په ژمي یې خټه.

په باد راغله، په باد ولاړه.

په یارانه کې تل بنګړې ماتیږي.

په باغ کې الو، په کلي کې بلرغو. (۱)

په باران پسې پټې ګرزوی، په خیرات پسې شکرې.

په بد نیت کلي نه ړنګیږي.

(۱) - بهلرغو - ایله ګرد

په بد زوي ښه پلار ياد يږي.

په بدلو څوک نه لوييږي.

په بل وطن کې د ښو کنبت کوه تيريږه.

په پتېه خوله څه نه کيږي.

په پردي کور سل ميلمانه هيڅ دي.

په پردي مال ځواني نه کيږي.

په پردي مُلک خاني نه کيږي.

په پوښتنه سړي مکې ته ځي.

په تياره کې خپل سيوري هم نه ښکاريږي.

په تياره پسې رڼا ده.

په مرگ يې ونيسه، چې په تبه راضي شي.

په تير پسې تر تاب نشته.

په تش گومان، بد بخت وخوړ خپل ايمان.

په تش لاس چې اخلاص کړې، څوک به خلاس کړي.

په ټول بابړ، يو لوړ.

په جنگ کې مړې کيږي.

په جنگ کې يو گام دسلو کلو لار ده.

په ځنگله کې يې وزيږوه، په بازار کې يې لوی کړه.

په مځکه کې چې کانډيال وي، د بادار يې تش جوال وي.

په څاڅکي څاڅکي ډنډ جوړيږي.

په چا چې د خدای نظر شي، توري خاورې ورته زر شي.

په چغل کې اوبه نه دريږي.

په غلبيل کې اوبه نه راوړل کيږي.

په خپلو خپل، په پرديو پردي.

په خپله خر نه لري، د بل په اس پورې خاندي.

په خپله ډوډۍ مور، په کلي نازولي.

په خپل کور ميږی هم زورور دی.

په خوارۍ څوک بد نه ايسي، په بې کارۍ بد ايسي.

په خوراک يې نه يم، په خرپ يې يم.

په خوله «لااله»، په زړه غلا.

په خوله خوږ، په زړه کوږ.

په خوله دې شين پسرلی، په زړه دې کږنګ ژمی.

په خوله صاف، په زړه خلاف.

په خولۍ تنګ، په ګيډه لوی.

په درنو درونږ، په سپکو سپک.

په دستر خوان هر مچ زمری دی.

په دوه بيړيو پښې مه ږده.

په دنيا باور مه کوه، ګاهې لوړ دی، ګاهې ځوړ.

په ډيرو کښې يې خوره، په لږو کې يې ويشه.

په ډيرو ليونی خوښ دی.

په رنګ ښايسته، په عمل خوار خسته.

په ړندو کې چيک اغا دی.

په رندو کې یو سترګې پاچا دی.
په زړه هوښیار، په خوله بې کار.
په ژرنده کې دې شپه شه، د زوم کره دې مه شه.
په سپین سر، مزل په سر.
په سپی د خاوند زړه بدیږی.
په سترې مه شی، دچا څه شی، زړه پرې ښه شی.
په سترګو ګورې، په زوی لورې.
په سرو کې توپیر دی، څوک لال دی، څوک کورت کانې.
په سره سینه چې کیږی، په جنګ کله موندل کیږی.
په سلو وهلی ښه دی، نه په یوه پړ.
په شرم هغه شرمیږی، چې په شرم پوهیږی.
په شوتلو کې چې وابنه کوی په دې کې یې هم چل دی.
په شلومبو که چاغیدلې، غړکه به چاغه وای.
په شیدو سوی، مستې پوکی.
په شمله دې شوم غلطه، کور ته چې دې راغلی، یود اوښه بله کته.
په ښادی دې ښاد نه شوم، په غم دې توره تلبه وسوم.
په ښه پردی خپلیږی.
په ښه ورځ هم بده ورځ نه هیریږی.
په ښه کې ورور، په بده کې پیغور.
په صورت کې نری دی، په کار ګړندی دی.
په ظاهر دوست، په باطن وروست.

PROPERTY OF ACKU

په عُمر کشر، په عقل مشر.

په غرمو یې وګټه، په سیوري یې وخوره.

په غره کې اور بلیږي، سورناچي ورته نڅیږي.

په غم کې ناري وي، په ښادۍ کې نغاري.

په غوجل کې چې یوه ومیږی (۱) رنګ د ټولو بد کړي.

په کام پسې ناکام دی.

په کلي دعوه ده، په ډم ناره.

په کور کې یو ټک دارو نلري، پر ځان یې نوم غمباره ایښې ده.

په کور کې نه کوک نه پیاز، اروږی د وازګو.

په کولمو کې خواږه کوچ، خبرې د غورمچ . (۲)

په ګازرې نه یم، په خرپ یې یم.

په ګټه نه پوهیږي، خوراک ته یې کړیږي.

په ګرزیدو نه مري، په کښیناسو مري.

په ګورم کې یې غوا نه درلوده، د ګوروان سر یې مات کړ.

په ګوړه ویلو، خوله نه خوږیږي.

په ګوشته کې هم ځوانان شته.

په ګیډه مې شوتل دی، په ملا مې توره سپر دی.

په لاس کار، په زړه یار.

په لاس کې یې شړشم زرغونیږي.

(۱) - میږل- متیازې کول.

(۲) - غورمچ- دمچانو شورماشور.

په لېمڅي کې اوښ لټوي.

په درد دې واښه پور دي، نه چې کبلې.

په مځکه سیورې نه لري، په اسمان ستورې.

په مرګ یې ونیسه، چې په تبه به راضي شي.

په مړو ایرو کې، ډکی مه وهه.

په مسجد کې لمونځ او کتاب، په چوک کې چلم او رباب.

په ملنګ، څه کلنګ.

په نا ازمویلې اشنا، باور نه شي کیدای.

په نابلده سپي هر سړی غونډې واروي.

په ناسته غومبر نه کیږي.

په نهو میاشتو کې نه پخیږي، په نهو ورځو کې پخیږي.

په وهلو څوک نه سمیږي.

په هر شي کې ښه او بد شته.

په هر غار کې ګوتې مه منډه.

په هغه واله کې چې او به تللې وي، بیا راځي.

په هندوستان یې ګټي، په چوره ګلي یې بایلي.

په یوه هلو کې دوه سپي په جنګ اچوي.

په یارانه کې بنګړي ماتیږي.

په یوه باندې چې دوه شي، رڼا ورځ پرې توره شپه شي.

په یوه بړستن کې دوه لوڅ نه پټیږي.

په یوه تیکي کې دوه توري نه ځاییږي.

په یوه څپېړه دوه مخه خوړېږي.
په یوه زین کې دوه تنه نه ځاییږي.
په یو ځنګله کې د دوو زمریانو شپې نه سبا کیږي.
په یوه کتاب څوک نه مُلا کیږي.
په یوه ګُل نه پسرلی کیږي.
په یوه ګیډه دوه منته مه اخله.
په یوه لاس کې دوې هندوانې نه اخستلې کیږي.
په یوه مړي موړ شوې، په ټول کلي سور شوې.
په یوه موزه کې دوې پښې نه ځاییږي.
په یوه ودانه، په دوهم ورانه، په دریم ډاګ ډګنی.(۱)
* پیاز دې وي، په نیاز دې وي.
پیریانو ته، غزنی څه دی.
پیر که خس وي، د مرید بس وي.
پیر نه الوځي، مرید یې الوځي.
پیشو چې ایسارہ شي، ونې ته خیژي.
پیشو چې جنګ کوي، منګولې مخ ته نیسي.
پیغله که هر څو مټه کوره وي، تر کونډې خوندوره وي.
پیل که له تندې مړ شي، یو زنګون او به یې لا په نس کې وي.
پیل چې ژوندی وي، یو لک وي، چې مړ شي، دوه لکه شي.
پیل تلی، تلی پر پکې ودریدی.

(۱)- ډاګ ډګنی- سپیره میدان.

(ت)

* تا به‌ولی، ما به‌خوږکی.
تاته يې لور پخوی، موږ ته يې تنور پخوی.
تاته يې ابې پخوی ، ماته يې تبې پخوی.
تا زيان چې هوسې نيسی، دهغو خولې تورې وی.
* تر اوبو دمخه گاولې. (۱)
تر تناره يې موری لويه ده.
تربور ته بې وروره مه‌شې ، وروره ته‌بې زويه.
تربور وژنه، خو شرمود يې مه.
تربور چې خرشی، پې مه سپريږی.
تربور که‌هر ثومره خوار شی، دخره گمان مه‌وربانديې کوه.
تربور د ترږمی موږی دی.
تر بې عقل دوست، هوښيار دښمن ښه دی.
تر بې عقلې ناوې، هوښيارد کونډه ښه ده.
تر بيکاری ، بيگاری ښه ده.
تر پردی زوی، خپله لور ښه ده.
تر پردی مصری تورې ، لور پر غاړه ښه‌دی.
تر تيارې، برخه مه تيرېږه.

(۱) – گاوله‌يو خاص ډول دپښو بوټ دی.

تر تشه ولاړه، په خرپ نړیدلې ښه ده.

تر توري وهل، ډوډۍ ور کول گران کار دی.

تر څو چې رښتیا راځي، درواغ به کلي وران کړي وي.

تر څو چې پر مړ نه کړې، پوست یې مه خرڅوه.

تر خویښ نس، را پیښ.

تر خوړلي، لا امید ښه دی.

ترخه خوره، خو ترخه مه وایه.

تردې یې تیر، هغه نور یې ستا گنډیر.

تر رمې یې، سپی ډیر دی.

تر رنگ یې، خوند ښه دی.

تر زرین پوښه پیاده، دغوایی سپور ښه دی.

تر سړي گټې، تود تاوان ښه دی.

تر سلو داوو، یوه برمته ښه ده.

تر سلو منو خوړلي، یو چارک کرلې ښه دی.

تر کوره به درسره یم، نه تر گوره.

تر شیر یې، په ښوروا خوشاله دی.

تر مزد یې شکرانه ډیره ده.

تر پروت زمري گرځند گیدړ ښه دی.

تر مورو پلار خوږی راځه که غوښې خوري.

تر نکل یې وپوهیدې ډیر دی.

تر وژلې ورور، پرې ایښې گومل ښه ده.

تر ورخ تيرې اوبه، بيرته نه راګرځي.

ترور، نيمه مور.

ترپښو لاندې ځمکه مه ګوره، لرې واټن ګوره.

تروهلو يې په ځغلولو ستړې کړې.

ترياکي، دوه په ايکي.

ترويش يې په چور خوشاله دی.

تر يوې خُرما، دوې وځکې ښې دي.

تر پلي ښه دی، نه وتلی.

* تږې په خوب اوبهويني.

* تش لاس، نر ښځه کوي.

تشه لاسه ته مې دښمن يې.

* تلتک د ميلمانه، کوسې د کوربانه.

* تلخي د ځنکندن ده، که دې شپه پربل وطن ده.

تنباکو که ترخه دی، عملي ته خواږه دي.

* تويه (۱) د ميړو خالي ده.

تويه بايد دستي وي، هسې نه چې په سستي وي.

توتکی وايي بې ازاره ده، ويل د چمن چنجيان و پوښته.

تور په توره شپه اخله، چې زيړ وينې شين مه اخله. (۲)

تور د تورې دی، ژيړ دنجونو.

(۱) - د کندهار په جنوبي سرحد کې، د يوې علاقې نوم دی.

(۲) - دا متل دبزګرو دی او مراد ځنې غوا يا غويي دی.

تور ليمخي په صابون نه سپينيږي.

توري په اصل غوڅه کوي.

توره سره بښه ده، خونه د ورور په وينو.

توريالی، تول ننګيالی.

توريالی له شا نه واهه کيږي.

توري به لالا وهي، مړي به عبدالله وهي.

توري چې باتيږي، جګړه پيښيږي.

توري چرګې سپينې هګۍ اچوي.

توري نور ځوانان وهي، منصب سدو خوري.

توري سکان وهي، کږې پګړوي هندوان وهي.

توزنه هيله د خدای له کرمه وتلې ده.

توکُل نر دی، انديښنه ښځه.

توکلی ناړې بير ته خولې ته نه راځي.

* ته به يې خپل وبولې، دی به دې زوم وخيژي.

ته تر ما جار، زه تر تا جار.

ته خو حينګ داړی وې، زه دې له خندا مړ کړم.

ته خو د ډاګ وې، زه دې درسره د ډاګ کړم.

ته خو د غور وې، زه دې له کمرو وغورزولم.

ته خو د غونډو وې، زه دې هم دغونډو کړم.

ته مې بزې وهه، زه به دې روژې وهم.

* تياره بدان خوښوي، رڼا نيکان.

تیږه تیږه ماتوی.

تیر په هیر.

تیږه په خپل ځای درنده وی.

تیږه ځی ځی دخوار په سر لگی.

تیغ په جوهر خوراک کوی.

تیږه چې پرته وی، هوری درنه وی.

(ټ)

* ټال کې ځنگیده، په سر کنډو وډریده.

ټپوسه خپله پوسه، تاته چا ویل چې د بل چر گوری نیسه.

ټک له دواړو لاسو خیژی.

ټینګ عزم غرونه ماتوی.

(((*****)))

(ج)

* جار تر هغه زوی، چې تر هز چا وی نیک خوی.
جار دې شم روپې، چې هم سپر يې هم گډې.
جامه چې د پور شي، په ځان پورې دې اور شي.
اجمې خو دې ښې دی، چې په گيډه ځنگه يې.
* جاهل ته دوه ځله سلام اچوه.
جغ پر غاړه، او جغ غواړه.
* جفا مرگی ښه ده، نه بې اتفاقي؟
* جنگ په وسله، ننگ په غله.
جنگ په شيد ياره ښه دی، نه په خاره.
* جنگ پر خاره ښه دی، نه پر شيدياره.
جنگ جنگی کوی، ننگ ننگی.
جنگ ميړه او سپی ژر ښکاره کوی.
جنگ چې نه کوی، ډبره لويه اخلی.
جنگ سوړ شو، ميړی تود شو.
* جوړ صورت چې وی، نيستي نه باندې ورځي.
* جولا شوی نه يې، بيا دې نيچې پتې کړې.

(ځ)

* ځراغ چې په کور کې لګیږی، بیدیا ته څه حاجت دی.
* ځښتن په سپی حُکم وکړ، سپی په لکی.

ځښتن یو مزل کوی، سپی دوه.

* څمڅه په ځان غره شوه، چې په دې اوګره سړه شوه.

ځنګه چې سوال، هغسې یې ځواب.

ځنګه چې ژرنده، هغسې یې دوړه.

ځنګه چې دې کور دی، هسې یې زړ تور دی.

ځنګه جومات، هسې، بروزې.

ځو چې و نه ویشل شی، خبر به نسی.

ځوک ځان غواړی، ځوک جهان.

ځوک چې لاس درپورې ښند کړی، مه یې غوځوه.

ځوک چې زحمت ونه ګالی، راحت به ونه مومی.

ځوک چې دې طلبګار وی، هغه به دې یار وی.

ځوک چې بار وړای نه شی، اوږه نه ورته نیسی.

ځوک چې له قامه لرې اوسی، باد به یې یوسی.

ځوک چې پر مخ ځی، باید تر شا وګوری.

ځوک چې خوبونه کوی، میښه به یې ترکټی زیږو.

ځوک چې غوا خرځوی، له پړی به یې تیریږی.

څوک مه وهه په گوته، تا به نه ولي په لوته.

څوک مه وهه په نوک، تا به نه وهي په سوک.

څوک نه وايي چې زما دغړ کې خوند بد دی.

څوک وايي، څه وخورم، څوک وايي په چا يې وخورم.

څو کوچنی ونه ژاړی، مور تی نه ورکوی.

څو نه چې خرگی، هغو نه یې بارگی.

څو یې ونه شاربی، کوچ نه کوی.

څو یې چې شاربی، کوچ کوی

* څه مې په هغه پسرلي، چې نه مې غوا څري، نه خوسی.

څه توره تیره وه، څه انا وروسته وه.

څه چې په دیگ کې وی، په څمڅی کې راخیژی.

څه چې په کټوی کې وی، هغه په څمڅی کې وی.

څه خوره، څه پریږده.

څه دکوره ، څه د پوره.

څه په هغه چار، چې نه دې مور کړی وی نه پلار.

څه نه وو، چې په مادې ونه کړه.

څه راوړه، څه به یوسې.

څه زه بد وم، څه دبښمانو لاسونه راپسې وتړل.

څه غر پنا، څه ور پنا.

څه ژرنده پخه وه، څه غنم لامدوو.

څه لاس تر منځ، څه غر تر منځ.

څه مړه، څه ماړه.
څه موړ لنګه، څه تږور.
څه وهلي، څه پورې وهلي.
* څې کوې، چې نې کوې.

(ځ)

* ځائې پوز غواړی، توری نورې غواړی.
ځان ته ښه وايي او ښه نه کړی.
ځان ځانی، خپله خواری.
ځان دې وخوری نوکری، چې به لړو ډير لری.
ځانه ځانه، تر هر چا ګرانه.
* ځلمی دځوانۍ په نيشه مست وی، دچا نه اوری.
* ځنګل چې اور واخلی، وچ او لانده ټول سوځی.
* ځوان پر غړی، زوړ پر لری.
ځوانه ښځه د زاړه خوا وهی.
ځوانی نه پتيږی.
ځوانی د زړو روپو آس دی.
* ځای ته ګوره، بيا نو ښوره.
ځای در تنګ، او به در خړې.

(ح)

* حاجي په مکه کې لټوه، چرسي په تکیه کې.

حال منصور وایه، چې سر یې په دار شو.

* حرام چې دچا په کور ننوتلی وی، حلال یې هم ورسره تللی وي.

* حساب په مثقال، بخشش په خروار.

حساب په کک، بخشش په لک.

حسد هسې نیکی خوری، لکه بل اور چې لرگی خوری.

* حق آخر حقدار ته رسی.

حق خپل ځای نیسی.

حق په تا، حق له تا.

حقې روژې تیرې دی، نفلی زه نه نیسم.

* حیادار حیا کوله، بې حیا ویل: زما څخه بیریږی.

حیوان قیمت په بارداری جگوی، انسان یې په کارداری.

حیوان چې بې کاره شی، هم خوړل کیږی، هم خرڅیږی.

(ج)

* چا په کلي کې نه پرېښود ، ده ويل آس مې د ملک کره وتړی.
چا په ورا کې نه پرېښود ، ده ويل د مخ اوښ زما دی.
چا ته چې شی نه ورکوې، ورته ښکاره کوه يې مه.
چاړه چې د سرو زرو شی، څوک يې په نس نه منډی.
چا مونده ، ما مونده.
* چته زوړ ووينې، په ډيره يې پروړ ووينې.
چته چې ځوان ووينی، صورت حيران ووينی.
* چرت يې واهه، خورجين يې بايلود .
* چرسي چې موزی نه وی، په چلم کې لا سخي وی.
چرسي زوی ، نه زوی، ترياکی ، دود په ايکی.
چرگ په تالې کې گوره.
چرگ دې يم، حلالوه مې مه.
چرگ په ډيران مه گوره، پر کاسه يې گوره.
چرگ چې ..تيری، زړه يې تنگيری
چرگ چې ځوان شی، پر بام ورو ورو ځی.
چرگ په پرديو غوړو مست وی.
چرگ پر بام کرار ته ، ويل يې چې بام تر ما لاندې و نه نړيږی.
چرگ د مالگی په څکلو څه پوهيږی.

چرگ یو مارغه دی، چې چا ونیو دهغه دی.

چرگه مې ناجوړه ده، بانه مې ورته جوړه ده.

چرگه چې ببره شي، له پیشي نه کمه نه ده.

چرگه د جولا لاړه، نوم د ملک وشو.

چرگه زما، هګۍ د بل کره اچوي.

* چغال ته الو نه رسیده، ویل پې دا تروه دی.

چغال پر نعمت شکر کیښې، چرګ یې د خولې ووت.

چغرې ځښتن نه موند، امر خیلو وطن؟

چُغل په خوی غل، چې چُغلی کوي د بل.

* چور په اجاره دی.

چوغکې دی، یو تر بل چابکې دی.

چې اړ شي، وخره ته هم ماما وایي.

چې اختر تیر شي، نکریزې په دیوال وتپه.

چې اوبه وي، تیمم ته څه حاجت.

* چې اوبه نه وي، ژوندون گران دی.

* چې اوبه ته وایی «پانی» سر یې لاندې که ترکانې؟

چې اور یې بل شي، خدای یې مل شي.

چې اوش دې کړ، وبې تړه؟

چې اول لري، آخر نه لري.

چې ایمان وي، مرګ څه دی.

چې بابا ژوندی ؤ، د ادې په لاس کودې ؤ.

چې بابا ژوندی ؤ، هلته ادې ادې وه.
چې بابړ یې، زما په کتاب پړ یې.
چې بادار حضور شي، مریی ترور شي.
چې باد نه وی، ونه نه ښوری.
چې باد یې وی د پاسه، باران یې سمدلاسه.
چې باد یې وی د کښې، وریځ زغلي لکه بزې.
چې بتې خوری، مولی به زغمې.
چې بخت نه وی، د انډس نه زده کیږی.
چې بخت یې تور شي، دښمن یې د پلار کور شي.
چې بد کوی، بد به مومی.
چې بد کوی کارونه، هغه بد وینی خوبونه.
چې بد گرزې، بد پرزې.
چې بده غواړی، په بده به واوړی.
چې بل یې وخوری، گل به شي.
چې بې ځایه اشنایی کړی، اور بل په خپل تندی کړی.
چې بی قامه شي، بې مقامه شي.
چې بې ملوځې، تور مار یې پر آوږو ځي.
چې درانه بارونه وړی، خوراک یې ځوز دی.
چې پال گورم ښه راځي، چې یار گورم ښه نه راځي.
چې پردی کورته یې طمعه شي، یو من غوښه یې کمه شي.
چې پر لوره گرځي، پر ژوره پرزی.

چې پزه و نه لری، دختیو نه ، نه جوړیږی.
چې پزې یې وی پیتی، هغه ناستې وې مزبوتې.
چې پلار یې وز نه وی ویشتلی، موږ یې غوز نه وی ویشتلی.
چې پوخې خورې، متار به سهی.
چې پور گټې، نور وگټه.
چې په پته وی، په ښکاره لنگیږی.
چې په تا درشم کور نه ورکې، چې په ما راشی خورکی.
چې په تمه دسور وشی، هغه پاتې په میرو شی.
چې په ځان کې وینی، په جهان کې وینی.
چې په ځان یې خوری خاورې کیږی، چې په بل یې خوری، گل کیږی.
چې په خره دې کار نه دی، ایشه ورته مه وایه.
چې په ډیر حرص یې غواړی، هغه کم خوری.
چې په ډیر یې واخلې، په لږ یې مه خرڅوه.
چې په ډکه کاسه موړ نشی، په څتلو یې نه مړیږی.
چې په ډله کې دوست نه وی، مه پکښې کښینه.
چې په زور ورسره نه یې برابر ، دهغو تر څنگه مه کښینه زړه ور.
چې په کار شرمیږی، هغه کله پورته کیږی.
چې په کور کې غوړی مومی، لیونی به غرو ته درومی.
چې په مرگ یې ونیسی، په تبه به راضی شی.
چې په میله کې سوړ سگ خوری، کورنه څه خوری.
چې په ناز و لوییږی ، په زیار زړیږی.

چې په نیمه شپه بیدار یې، که‌نابلد یې زما باریې.

چې پیر یې زورور وی، مُریدان یې زنځیرونه ماتوی.

چې پیر وی، فقیر وی.

چې پیلان ساتی، پیلخانې به‌لوړې جوړوی.

چې پیلان ساتی، دروازې به‌دنګی جوړوی.

چې تا وکړل، ما وريبل.

چې تر ملکه دې کړه، نوورکه‌دې کړه.

چې تل ځی په‌غدی، یوه ورځ به‌یې وی د کم‌بختی.

چې تورې په‌تیری شی، پل په‌اشرپی شی.

چې تورې چلیږی، وینې بهیږی.

چې تورې وهی، تور زن یې بولی.

چې ته‌مې ولیدې، په‌ځان مې شکر وکینې

چې تیار وی، هغه د یار وی.

چې تیر شول، هغه هیر شول.

چې چرګ نه‌ؤ، اذان چا کاوه.

چې چم لری چمتو دی، چې چم نه‌لری هندو دی.

چې چنګنبې وایی غار، ترکی وایی کندهار.

چې چنګنبې وایی کور، ترکی وایی مقر.

چې حج حج لرې، یو وخت به‌حاجی شی.

چې خان یې په‌یاران یې، چې یاران درسره نه‌وی، تورې خاورې د بیابان یې.

چې خاوند یې لیتی خوری، د سپو به یې څه حال وی.

چې خاوند یې نیني چیچي، نو سپی نه به څه وراچوی.

چې خبر شی بې اثر، ترینه پته خوله بهتر.

چې خپل دې وی خوره، چې خپل وې نه وی مره.

چې خپل دې پکښې نه وی، په هغه مرکه کښې مه کښېنه.

چې خدای یې چاته ورکوی، د شالیزو او داؤد زو تر منځ یې ورکوی.

چې خدای یې شرموی، داس په سر به یې سپی خوری.

چې خدای یې ورکوی، بټل یې (۱) یار دی.

چې خدای یې کوی، هغه به وشی.

چې خر نه لری، په خره نه ارزی.

چې خر نه شی، غوږ به نه شی.

چې خوری، نه مری.

چې خوله خوږیږی، ژره بدیږی.

چې خوله لری قراره، نه به بوره شی نه وراره.

چې خوی بد شی، پلمې ډیریږی.

چې خیر دې نه رسیږی، بد مه رسوه.

چې خیږ تاته در کړم، ابی به په څه شی پورې باسم.

چې داختر کالی دې دا دی، د لوبه دې لا کوم وی.

چې دا غر که کوچ کړی، طالبان به راته وچ کړی.

چې دا ملاکیسې کړی، ما به غونډه وریسې کړی.

(۱)- بټل یو ډول هاونګ ته وایي، چې بنګی پکښې زدول کیږی.

چې د بل مور بور وې، ستا به هم بوره کي.

چې دبنګو بتمل زدويي، اخر به بنګي شي.

چې دجان شي تر سر تيره، خداى دې نه کړي دانا بوده دنيا ډيره.

چې دخداى وعده پوره شي، د بنده سخه به پخه شي.

چې د ددو بنځو ښنتن وي، سخت به يې ځنکندن وي.

چې درانه باروته وړي، خوراک يې ځوز وي.

چې دردي شي په ستوني، ستا به هير شي زوي او لوني.

چې دروند نه شوې، نو سپک په څه شوې.

چې درومي، څه به مومي.

چې در يې نه کړم، ازار دې په څه کړم.

چې د ړندو پر کوڅه راشي، پر يوه ستر ګه لاس ږده.

چې دې زده کړه په طفلي، هير به يې نه کړي تر پيري.

چې دزړه وکړي، اوګرې ته به هم تبې وکړې.

چې دستر ګو نه لرې شي، د زړه نه به هم لرې شي.

چې دشپې لاړ نه شې، د ورځې به ځاى ته ونه رسيږې.

چې د کاسې په منځ موړ نه شې، په څنډو به يې هم موړ نه شې.

چې د ګور سختي په زړه کړم، زه به ولې ژړا نه کړم.

چې د ګنډلو نه وې، ولې دې څيره.

چې د ګيدړې په جنګ ورځې، تا يه دزمري نيسه.

چې د ملا غواړې، خداى دې نغاړې، چې ملا ته يې ورکوي.

خداى ته يې ورکوي.

چې دنیا شی په ما تیره، خدای دې نه کړی دانا بوده دنیا ډیره.

چې دنیا درغله ځای ورکوه، چې تله لار ورکوه.

چې دود نه وی، سود نه وی.

چې دوستی کوی په زړ مه بیریږه، چې دښمنی کوی په سر مه بیریږی.

چې ډب نه وی، ادب نه وی.

چې ډوډی وی، بې دسترخانه هم خوړله کیږی.

چې ډول دې وی په څنګ، د وهلو یې څه ننګ.

چې ډیر وایی، لږ خیژی.

چې راځی دبل دکوره، پرتا به شپه شی تکه توره.

چې راپورې دی نه کړه، راشخه پرې دې په څه کړه.

چې رارسیږی دسوات بیستی (۱) دخورانو به ښکار شی سرې پنډی.

چې وخت لری، بخت لری.

چې روپی وی برګې، چپلی ډیرې وی.

چې زړ وی، زاری دڅه ده؟

چې زر لری، خبر لری.

چې زور نه وی، خواره زیره به څه وکړی.

چې زده کړې درویزه، هیره به نه کړی دا مزه.

چې زړه خوږیږی، له ړوندو سترګو هم اوښکې ځی.

چې زړه تنګ نه وی، ځای نه تنګیږی.

چې زړه یې غواړی، خوله یې هم وایی.

(۱) - بیستی خامتا ته وایی.

چې زما پر زړه یې لیکلي، څه پاچا څه لنګ وهلي.

چې زما سره ځې، تل به توري وڅکې خورې.

چې زور تیر شي، عقل هیر شي.

چې زور د زورور شي، پټې له تخمه سره خپل شي،

چې زه کونډه یم، پر دنیا دې میړو ښې نه وي.

چې زیار کاردی، ګټې د هغو دي.

چې ژرنده یې ګرزي، بلا یې پرزي.

چې ژوندي وي، قلندر وي، چې مړ شي چغندر وي.

چې ژوندی یم ښه مې غواړه، چې مړ شوم مه را پسې ژاړه.

چې دروغ شي دشکنې، زړه مې ښه شي که یې مني.

چې سبا شي غم پیدا شي، چې بیګا شي، غم پنا شي.

چې ستا له کوزه راځي، په غلبیل کې دې راځي.

چې ستا بې ما رغیږي، زما هم ساعت بې تا تیریږي.

چې سر وې، خولۍ ډیرې دي.

چې سر دې نه خوږیږي، داغ پرې مه ږده!

چې سره ونه میږي، (١) سره به ونه ګټي.

چې سر و مال ترې جار کړې، نو هر سړی به یار کړې.

چې سم دچا ویل وي، په هر چا یې منل وي.

چې سود کوې، سودا به مومې.

چې سیلخکې خورې، نیغکې به زغمې.

---

(١)-میږل: مینه کولو ته وایي.

چې شپه تياره شي، بدان تيره شي.

چې شپه يې ترمنځ وي، له هغې بلا مه بيريږه.

چې شرم نه لري، ايمان نه لري.

چې ښه وي، بد دې اور واخلي.

چې ښيرې کړي، هغه به خپلې ميني سپيرې کړي.

چې طلب يې کوې، پرې پيښ به شې.

چې عقل نه لري، پر کوربې تل غم وي.

چې عقل يې ويشه، ته چيرې وې.

چې عقل يې کم وي، زيات يې غم وي.

چې غټ شې پرن دې بولي، چې ډنگر شې کرن دې لولي.

چې غټ وي، لټ وي.

چې غل نه يې؛ له باچا مه بيريږه!

چې غل نه تښتي، مل دې وتښتي.

چې غل نه يې؛ د جوال خوله مه ورسره نيسه.

چې غلې غلې باسي، هغه تل کانې پرې باسي.

چې غواړي، پرې واوري.

چې غوټه په لاس خلاسيږي، حاجت خولې ته نشته.

چې قاضي دې مدعي شي، دعوه به د چا سره کوې.

چې څه کرې، هغه به ريبې.

چې کډې دې زيراوه، غم به يې ورې.

چې کلي په نامه لري، يو خوي ترنورو ښه لري.

چې کوچنی وی پر پښو ځی، چې لوی شی پر واږو ځی.

چې کوچنی و نه ژاړی، مور تی نه ورکوی.

چې کور پر غره لری، هم نوی هم زاړه لری.

چې ګُل کرې، ګُل به ریبې.

چې لاس په خوشیو نه شی، خوله به په غوړو نه شی.

چې لږ خوری، هغه تل خوری، چې ډیر خوری، زهر ګندیر خوری.

چې لوی غاپی، کوچنی تراپی.

چې له ځانه مست نه وی، په بنګو نه مستیږی.

چې له خدایه پټه نه وی، د بندګانو یې ولې پټوی.

چې له یاره وایی، له ځانه وایی.

چې لیوه میږه خوری، په توره شپه یې خوری.

چې مالګه وخورې، لوښی مه ماتوه.

چې مربی لرې، مربا خوره.

چې مړی لرې، میلمه ګی څه دی، چې ایمان لرې مرګی څه دی.

چې مړه شی امیران، نیمګړی نه دی دا جهان.

چې مړ شو، هغه پړ شو.

چې مړه شی مومنان، یا به باد وی یا باران.

چې میلمه شې، آسوده شی.

چې میړو نه وی، هلته کورونه وی.

چې مشر یې غمبر وی، اختریې مازیګر وی.

چې مور دې نه وی په پلرګنی، هورې ولې ځې لیونی.

چې مور لري ادکه، په صفت به يې واده که.

چې مال لري، اقبال لري.

چې مور يې بتياري وي، زوی يې نه فتح خان کيږي.

چې مور ميره شي، پلار پلندر شي.

چې ميښه زهير وي، کټې يې وهه.

چې ناچاري شي، سري توري ته هم لاس اچوي.

چې نرکچور درسره نه وي، بوی دې نه ځي سور لرگيه.

چې نري وي، زمري وي.

چې نغده دې وليده، خنگه دې وخندل.

چې نغري سوړ وي، اولاد به يې کله موړ وي.

چې نه ځې په شا به دې کم چې نه خورې څه به دې کم.

چې نه ځنې خلاسيږې، ببرېږ پرې ورځه!

چې نواله خورې، جانباز به وهي.

چې نوم دې دغله دی، ناستې دې په څه دی.

چې نوم يې وي شرې، څه پيره څه نرې.

چې نه دې وي غله، مه دې اس مه دې گله.

چې نه دی وي سرې، مه نغن خوره مه غوړي.

چې نه دې وينم، آخر به مې هير شې.

چې نه دې وي له موره هسې مه وايه چې وروره.

چې نه دی وی له پښته، له هغو کسانو تښته.

چې نه دی وی غمخور، پاتې دې مشه ميراث خور.

چې نه غواړم ، هغه مه را پیښوی.
چې نه کار ، هلته څه کار.
چې نه کوی حبیب، څه به وکړی خوار طبیب.
چې نه کوی ننګونه، هغه پس کوی مړونه.
چې نه لری هلک، هغه کور د تیغ لایق.
چې نه لری سړی ، نه دې کورت خوری، نه غوړی.
چې نه لری باغچې ، هغه دې نه خوری الوچې.
چې نه لری پنګه، کنبینه د چا له څنګه.
چې نه منی د یار پندونه، لاس به نسی په سرونه.
چې نه وی پیا کرلی، څه به یې وی ریبلی.
چې وا ک یې دمور وی، کانې یې په کور وی.
چې وخوری دنر لغته، داسې به کینی لکه اورته.
چې وخوری پیتی، سر دې کښیږده په لښتی.
چې ودې نه پوښتی ، مه ګډیږه.
چې ولاړ شی تر بلخه، در سره ده خپله برخه.
چې ولویدې د اول بخت، بیا دې نه وینم دوهم بخت.
چې وې غواړې په خوله، خورې به یې په څه.
چې هر څنګه وړی شی، تانتې لا نه چیچی.
چې هلک دې ملک شو ، کلی دې ورک شو.
چې هوړه ونه خوری، له خولې یې بوی نه ځی.
چې هوس دی، دغومره بس دی.

چې هوسی نیسی، د هغو تازیانو خولې توري وي.

چې یاري کوي، شوګیری به تیروي.

چې یو لور یې تر ملا وي، مه یې ځنې رغوه.

چې یو مړ نه شي، بل به موړ نه شي.

چې یو خوری بل ورنه ګوري، د اسمان کاڼي به پې اوري.

چیرې . . .، چیرې ځنګل.

چیرې چې ډنګ شي، د ابۍ ګوډي تر ځنګ شي.

چیرې چې کولاله ګوره، خو خپله سیاله ګوره.

«««***** »»»

(غ)

خان صاحب يو تار وريښم نه خوړل، لس زره روپۍ يې وخوړلې.

خاورو په ايرو واړول، باد دواړه يوړل.

خاوره (١) د خوسر د کوره اخستل کيږي.

خبره دخدای د پاره، لوړه د ورور دپاره.

خبره تر خبرې پورې ياديږي.

خبرې ښې کوې، لکۍ يې کږې کوې.

خپل به دې وژړوي، پردی به دې وخندوي.

خپل ته نامه وړه، بل ته جامه وړه.

خپل سر په خپله نه خرييل کيږي.

خپل عمل، دلارې مل.

خپل دې که مړ کې، لمر ته دې نه غورځوي.

خپل کور، يا خپل گور.

خپل وهلی ښه دی، پردی پورې وهلی.

خپل پر تنگسه په کار دی.

خپل دا په نس، د بل دا په وس.

(١) - ددې متل معنی داده، چې اکثراً اولاد مور ته ورته وي.

خپل ځان دې ساته، بل ته مه وايه چې غله.

خپل مال تر سترګو لاندې ښه دی.

خپل وطنه، ګله وطنه.

خپل خپل، پردی په ډیرو نارو خپل.

خپل يې که ورکوی، بیا منت ورباندې نه ږدی.

خپل هغه دی، چې بیګا يې کور وينی، سبا يې اور وينی.

خپل عیب دولو منځ، د بل عیب د کلی منځ.

خپله شړی ښه ده، نه د بل وريښمن شال.

خپله خوله، هم کلا ده هم بلا.

خپله پښه خپله پنه پیژنی.

خپله لاسه، ګله لاسه.

خپله خوله (۱) په بل نه وچیږی.

خپله مرسته، له خپله دسته.

خپله خواری نه ژاړی، سر څخوری (۲) غواړی.

خپلوی له لرې ښه ده، نه له نژدې.

خپلې مورې را نژدې شه، پردۍ مورې د زړه لمبه مې درپسې شه.

* خدای په رښتیا خوښیږی.

خدای د حق ملګری دی.

---

(۱) - یعنې خپله خواری انسان په خپل زیار ایسته کولی شی.

(۲) - یعنې خپلې خوارۍ ته يې پام نه دی، بې ځایه اغايي کوی.

یا خپلې خوارۍ ته يې پام نشته د شال خواست کوی.

خدای کوږ کړی نه سمیږی.

خدای او پاچا یې راکوی، شیخ میر یې نه راکوی.

خدای دې په هغو پوښته چې لری یې.

خدای وایی ته حرکت کوه، زه به برکت کوم.

خدای د بل په گناه څوک نه نیسی.

خدایه لوی مې کې، لویې رامه کې.

* خر پر لار که، پرې بار خپله چارکه.

خر په پالانه، نه دریږی.

خر په زین اس کیدی نه شی.

خر په غره کښې بوعلی دی.

خر نه دی کچر دی، پرې پورې د خره سر دی.

خر چې تر خره پاتې شی، غوږ یې د پریکولو دی.

خر چې تر مکې ولاړ شی، هغه خر دی.

خر له باره ولوید، له مستۍ و نه لوید.

خر ځان ته اریان ؤ، خاوند یې بارته.

خر مرداریده نه، او سپی ترې تله نه.

خر له وری پاتې کیږی، له هنگه نه پاتې کیږی.

خر خپل او پردې فصل څه پیژنی.

خر هغه دی، ځل یې بل دی.

خره ته دې خدای ښکر نه ورکوی، که ښکر ورکړی، د غویو نسونه به څیری کی.

خرې ته يې ويل زوى دې وشو، ويل څه يې کوم خپل بار به وړى خپل به وړم.

خره ته يې ګل ونيو، هغه وخوړ.

خره ته جوار او وريشې يو دى.

خره ګله که، بيا ګيله که.

* خلک په ليونى پورې خاندى، ليونى په خلکو.

خلک پيسې راوړى، ژاولن ريچې.

خلک هر څه کوى، خو هر څه نه وايى.

* خوار په خپله خوارۍ نه شرميږى.

خوار تلتک نه درلود، چې پيدا يې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.

خوار کبرجن، دخداى دښمن دى.

خوار خداى کړې، سپى چا کړې.

خوار سړى، برګ يې سپى.

خواران، په هرځاى کې اريان.

خوار په هندوستان هم خوار دى.

خوار کور، له ديواله معلوميږى.

خوار شوم، نو هوښيار شوم.

خوار شى د کس، نه د ناکس.

خواره به دې غواړم، نه د ورور د مرګه.

خواره شې مکارې، چې هم جنګ کوې، هم ژاړې.

خواره شې چرګې، چې له خياله مستک نه خورې.

خواره هغه کړې، چې ګاللی يې شی ، بوره هغه کړې ، چې ژړلای شی.
خواره شې خندی ، نه پر غم يې نه پر ښادی.
خوارې لورې تخت به زه درکم ، بخت دې خدای.
خواری دميړو په شا ده.
خوارې خواری ما وکړې، دکور میرمن ته شوې.
خواری نه عيب ده ، نه پيغور.
خواړه که د بل ؤ ، نس خو دې خپل ؤ.
خواړه درنګه خوړل کيږی.
خواست چې کوې، داس کوه.
خواښې پر زوم ريږدی، زوم بې لور ورپريږدی.
خوب دمرګ ورور دی.
خوب په روغ صورت کيږی.
خوب چې راشي بالښت نه غواړی ، مينه چې راشي، ښايست نه غواړی.
خورې تخت به زه درکم، بخت دې خپل دی.
خوره چښه، حساب مه منه.
خوريی د ماما دمينې دښمن دی.
خورې سوړ سک، تيغ د پلاو باسې.
خورې دا خو مې غور دی، جاغور مې لا بل دی.
خوړ به دې کم، خونه تر ځانه.
خوشحال ختک ، په درندو درونډ، په سپکو سپک.
خوله په غاښو ښايسته وی.

خوله چې اموخته شي، اس نه دی چې کیزه شي.
خوله دې دسوی ده، شخوند د اوښ وهې.
خویندې مړې شوې، چې پاتې ترلې شوې.
خوی چې بد شي، بانې ډیرې دي.
* خیرات دې وشه، دمړو په اروا دې مه شه.
خیرات لا پوخ نه دی، ښانک یې ورته په سر نیولی.
خیری په اوبو پاکیږی، او وینې په وینو.
خیښې په خوښی، سودا په رضا.

(د)

* د اباڅ غونه ږیرده وه، چې په تاویزو کې ولاړه.
د ابا د مرګه پس، په ادې ورغی هوس.
د اباسین نه چې اوبه غواړې، تږی نه یې.
د ابې دغومرد اوګرده وه، چې په څکه څکه خلاصه شوه.
د څر به خره څخه ډنګر اس ښه دی.
دا خوله، هغه حلوا.
دا دپټی سر دی، پټی بیرته سور ور دی.
دا دحافظ غونډاری دی.
دا دنیا که د یوه شي، هغه یو به پرې مور نه شي.

دا دې څوک نه وايي چې خوار يم، بداى به نه شم،
بداى يم خوار به نه شم.

دا دې کور، دا دې اور، که چيرې لاړې مخ دې تور.

دادو (١) د کلي مياشې، کله ورک، کله پيدا شي.

د اس لغته اس زغمي.

د اس کيزه چاته مه ورکوه.

د اسماني تکي څخه څوک ځان نه شي ساتلی.

داسې و نه نشته؟ چې باد دې نه وي ښورولې.

داسې کار وي د کهال، انگور غواړي بې ديوال.

داسې مړی مه کوه، چې خوله دې پرې خيرې شي.

داسې مميز نشته، چې خلې پورې نشته.

داسې مه وايه چې زه يم، داسې به شي لکه چې زه يم.

داصيلې کول سخت ساتنه يې اسانه، د کم اصلی کول اسان ساتنه يې سخت.

دانصاف په وخت گيدړه او زمری يو ځای اوبه څښي.

د اوبو لار په وتې ده.

د اور سوی په اور رغيږي.

د اور سوی جوړيږي، خو دلمر سوی نه جوړيږي.

د اور لمبه که سرې هر څو ښکته کوي، هغه اخر سر اوچتوي.

---

(١)- دادو د يو سړي نوم دی.

(٢)- لوښلني د اوړو د لوښي د پرولوني اوبو ته وايي.

د اوړي لوښلني (۲) دژمي نګولي.

د اوړي نه شړي کيږي.

د اوښ په شان د سر سيوري مه خوره.

د اوښ په شا سپو وخوړم.

د اوښ او خره بار له ورايه معلوميږي.

دا ګومان مې نه شي، چې له ايزه به زوي وشي.

د ايلني مار يي، پټ چيچل کړي.

دا يې ګز، دا يې ميدان.

دا يې ډول او دا يې ژرنده.

د بابا دغونه ږيره ده، چې دمچولو بس ده.

د باچا زور، دخداى زور.

د باران وريده بويه، د مسافر وتله بويه.

د بارانه ولاړ شو، ناوې ته کښيناست.

د بارانه تښتيدم، دناوې لاندې مې شپه شوه.

د باز په ځاله کې باز زيږي.

د باز عمر لنډ وي.

د بدسره چې ښه کړې، لکه خره ته چې وابښه کړې.

د بدمرغه سړي غوا به په ژمي کې لنګيږي.

د بدو د لارې، لا غلې لا لرې.

د بدې خبرې سل کاله عمر دى.

دبډاى په ختم د ملا ارمان نه خيژي.

د بډاى په ختم ملا نه ستړى كيږي.

د بډايانو په هيله، خواران له خوارۍ ووته.

د بزې برخه چې وړى، نو به ډير زحمت گالي.

د بزې چې بدن كاوكى، دشپانه ډوډۍ خوري.

د بل په پر تاگه ځان نه پټيږي.

د بل په لاس كې مړى غټه ښكاريږي.

د بل په قول شرط مه تړه.

د بل په دسترخان سل ميلمانه، هيڅ دى.

د بل پر مړى نه دى، خپل ياسين تيزوى.

د بل تر وريجو، غوښو، سوړ سوړ سک د كور ښه دى.

د بل تر زوى، خپله پكه لور ښه ده.

د بل تر اتلسه، خپله خمتا ښه ده.

د بل تلتک تر نيمو شپو وى.

د بل خړى سام جن دى.

د بل د لاسه عسل گنديږي، دخپل لاس گنډير عسل دى.

د بل ډوډۍ ، يا پور ده، يا پيغور.

د بل زوى، نه زوى.

د بل كار دايمان په رڼا كيږي.

د بل كار كه دې ښه وكه لاس پرې تور ، كه دې بد وكړ مخ پرې تور.

د بل كور چا خوار نه دى ليدلې.

د بل نيستى نه لري.

د بل وطن یاری، د سر سودا ده.

د بنده مخ د خدای له نوره دی.

د بنده هیله گنده ده.

د بنده ویره، په سترگو کې ده.

د بنگړو بار یې، زه دې ترم ته ورانیږې.

د بورې سود، په بورې شي.

د بیکارۍ لار ورکیږي، د کاردارۍ لار رو ښیږي.

د بې پیره کار بد مذهبه کوي.

د بې صبرو دې کور وران شي، مونږ ته یې په ځمکه واچوه.

د بې عقلې ښځې، تل کمیس سوزي.

د بې غیرته کاله، میلمه واکدار دی.

د بې کاره، خدای بیزاره.

د بې ننگه په ننگه به تل شرمنده یې.

د بې نیازه چې مرور یې، هغو نه سودمن یې.

د پاچا پاچاهي ځی، د مزدور مزدوري.

د پاخه او ستا د دیگ په ورو ورو پخیږي.

د پای ځې رگ نه پرینبود کیږي.

د پردۍ ابۍ نه، خپله تبۍ ښه ده.

د پردي په زوی، د عزرائیل څه؟

د پردي اس نه، خپل تټو ښه دی.

د پردۍ توری مصرۍ مې لور په غاړه ښه دی.

د پردی تور سرې ښه غواړه، دخپلې تورسرې د پاره.

د پړانگ سپينې منگلې، شپنو پوځې پرې ويشلې.

د پسري تر گلو د ژمي اور ښه دی، تر ناسياله ښځې، جره کور ښه ده.

د پشي اول تس ته ځوک ځان نه نيسی.

د پشي منډه تر کادانې پورې وی.

د پشي نظر په کولپی (۱) وی.

د پښ پر دکان که و نه سوځې، بځرکی به دروالوځی.

د پښ کور چې وسو، هغو نه ښه شو.

د پښتنو جوړه په پرده وی، مرگ يې هسې پلمه وی.

د پښنو خاورې سترگو ته الوځی.

د پلار اشنا، د زوی کاکا.

د پلار گټه د امبار کوټه، د زوی گټه د زړه غوټه.

د پور دلاسه، دوه کوره خرابيږی.

د پوه سړی دوستی زيان نه لری.

د پيښې ځخه تيښته نشته.

د پيغلې شل مخه په بوخچه کښې دی.

د پيل په يوه وځکه ځه کيږی.

د پيل يوه تبه مرگ دی.

د تا چې ځومره خيال دی، زما هغومره مال دی.

د تا لندې چې در بې شی، دشپانه ورته غړمبی شی.

---

(۱) - خمير دان.

د تبر خوله نیمځی نیولې ده.

د تخته که ولویږم، دځمکې نه لویږم.

د تربور په زړه سوی کې، پیغور نغښتی دی.

د تروري په ډیر ایرس، رنگ یې بد کړ د اولس.

د ترم چې څه دی، یو پو دی.

د تش ټوپکه دوه کسه بیریږي.

د تشه ډاگه به سیلۍ څه یوسي.

د تورو مخ رڼا وی.

د توري شپې ناره بې څه نه وی.

د توری وهلی به جوړ شي، د خولې ویشتلی نه جوړیږي.

د توری ټپ جوړیږی، د بدې خبرې ټپ نه جوړیږي.

د ټولو نیمه نیمه، د ابۍ شود یود نیمه.

د ټپوس دځالې نه، ټپوس پاځي.

د جنگ څخه به روغ راشي، مگر له ځنگله څخه نه.

د جنگ شپې دې وی، د غم دې نه وی.

د جنگ خوږې خبرې، ساعت یې تریخ دی.

د جنگ میدان په پښو نه وهل کیږي.

د جنگه زه راغلم، خبرې ته کوې.

د ځوانی بیکاری، د سپین ږیر توب خواری.

د چا اول، د چا آخر.

د چا چې یوه سترگه ړنده شي، پر بله لاس ږدي.

دچا دروازه مه ټکوه په ګوته، ستا به نه وهي په لغته.

د چرګ په اذان نه سهار کيږي.

د چغال تر ناز، د زمري ځيرل ښه دي.

دچغال کور، بې چرګه نه وي.

د چنګښو من نه پوره کيږي.

د چيدي به لاس وانه خلم چيدي، که مې سر پر چيدي پرې شي چيدي.

دحق څښتن ډاډه وي.

د خاورو ولاړ شو، پر ايرو کښيناست.

د خيرې مرګ هيره ده.

دخپل خپلوي ښه ده، نزديکت يې ښه نه دی.

د خپل کاله خور او لور کړميز نه وي.

دخپل کور غل نه نيول کيږي.

دخپل وطن ګيدړ، د بل وطن تر زمري ښه دی.

د خپلو ازاريده شته، بيزاريده نشته.

دخپله نه رغيږي.

دخپلې کمبلې سرد پښې غزوه.

د خدای امر چې وشي، پلار يې نه وي زوی يې وشي.

د خدای په چارو د چا وس نه رسيږي.

دخدای داسې رضا ده، ابد له ودوو د ترينې ورا ده.

د خدای کاره دې خدای سم کړي.

د خدای ګناکار په توبه خلاسيږي، او د بنده په ناغه.

دخدای نظر یا پر زهیرو زړو دی، یا پر نړیدلو قبرو.

د خدای چې رضا شی، ورځ یې سمه شی.

دخره بار چې دروند وی، بنه ځی.

د خره مړی، د سپو اختر دی.

د خره ښبتن ته پیښبه ده.

دخره لکی چې له هرې خوا لویشت کی، دوه لویشتې ده.

دخره مینه لغته ده.

د خره نه یې کته لویه ده.

دخوار په لاس کې غلمینه ډوډی بده ایسی.

د خوار خپله خواری بس ده.

د خوار کاله وړی دې خدای ماړه کړی.

د خوارانو برخې، پر اغزیو څرخی.

د خوار رنځور پوښتنه رحمت دی، د بډای سړی منت.

د خوار مُلا مسئله څوک نه اوری.

د خوار ملا په اذان څوک کلمه نه وایی.

د خوار سړی ځای به په زوړ گیلم وی.

د خواښې هلته ورځ کړه شی، چې د زوم کره یې شپه شی.

دخوارې کونډې زویه، خپله روټی ژویه.

دخوارې څخه پر ژړنده ناست، دکبره مزد نه اخلی.

دخوار یوه وزه وه، هغه هم گوډه ړنده وه.

د خوریې خاوره، دماما دنغری څخه ده.

دخولې او زړه وينا چې يوه شي يارانه ترې جوړيږي.

دخطا يا ناغه وي، يا توبه.

دخياله دلونګو لونه کوي، دلوږې څاښت کښينې.

د خيرات وز يا لنډی وي، يا بوچی.

د خيرات په خوا کښې ډي کوي.

د خيره مې دې توبه، کاسه مې په لاس راکړه.

دداسې سړی په لاس مړ مه شی ، چې سل يې نه وي وژلی.

ددستر خان پر لمن څه دوست، څه دښمن.

د دادو ورکې مينې، ګازرې خدايرام خيله يوړې.

ددښمن کره ځم، دوست مې ګرو دی.

ددښمن د غصې ، غم شړم په تماشې.

د دکاندار سترګې تول دی.

ددنيا پيغور، د آخرت تر اور کم نه دی.

د دنيا څخه چې وفا غواړی، لکه دمړو څخه چې خندا غواړی.

د دوبی سخی، دژمی صوفی نه دی په کار.

د دوبی کور داختر په ورځ ګوره.

د دوو خرو وربشی نه شی بيلولی.

د دوست په منت خپه نه شې، ددښمن په خندا ونه غوليږی.

د دوست پوستين می وکيښ، خو د دښمن دروازې ته ورنه غلم.

د دوست لاس درد نه لري.

د ديوال عمر، له اخيره پوښتنه.

د دې کلي خورزو ده، په دې کلي واده ده.

دډنډ اوبه چې ډېرې ودرېږي گنده شي.

د ډم سترگې به تل په نغري وي.

د ډول آواز د لرې ښه خوند کوي.

د ډېر کار ډېره گټه وي.

د ډېرو ډېر مرې، د لږو لږ.

دروغو ته د رښتیا رنگ ورکول، گران دي.

دریاب که لوی دی، چمچه دې خپله ده.

د رودبار په دواړو مخ تور دی.

دریاب په لپه نه کمېږي.

دریاب په لوټه نه خړېږي.

درې پیتي ریشکه یې وخوړله، دي یې لا مړه بولي.

دریدلی په چانه دی چلیدلی.

د زاړه غوایي، یوه جوپه ده.

د زړه مینه، په لاس ښکاره کېږي.

د زړه، زړه ته لاره وي.

د ړانده له نیولو، د کاڼه د وهلو دې خدای ساته.

د زرگر راستي دغه ده، چې غلا ورڅخه و نه کي.

د زرو په قدر زرگر پوهېږي.

د زمري غار بې هډوکي نه وي.

د ډېرو لرگي، د یوه غوزې.

د ډېرو همسا، ديوه ګيډی.

د ډيوې لاندې تيارە وی.

درباندې به يې وخندم، و به يې نه خورې.

د رشتيا ګوی د خولې سر سوری وی.

درکوم يې، مګر په کم کاڼې، په تشه پيمانه.

دروغ د ايمان زيان دی.

دروغ وايه، په شرع يې زوغ وايه.

دروغجن دې دروغ وايي، هغه بل دې قياس کوی.

دروغجن، هير جن.

دروغجن سړی هر چاته سپک ښکاری.

دروغجن چې په دروغو ځان مجبور ګڼي هم دروغجن دی.

د زور اوبه په پيچومې هم خيژی.

د زورور څپلۍ، دخوار ککرۍ.

د زورور وهل، دکم زورې ښکنځل.

د زورور ياری، دخره سپرلی.

د زورور ترځنګه مه کښينه زړه وره.

د زورور لښته نه پور دی، نه پيغور.

د زوی په هيله مور، له ميړه ووته.

د زوی ناره په هغو ده، چې د خدای ورباندې پيرزو ده.

د زوی ميړانه د مور د تندی څخه معلوميږی.

د زوی په ميړانه، مور سر دسره ځوانه.

دزوی مې دې اور ته مري، د لور مې دې ميږه، نه بوره نه وراره.

د ژاولن په کور کې خپلوان شرمیږي، په گور کې مُردگان.

د ژرندی لار له ډوله ده.

دژبې په توده، د دښمن په خوږ، مه غولیږه.

د ژرندې زه راغلم، له واره ته خبر يې.

د ژمی په لمر مه نازیږه، د دښمن په خندا.

دژمی پیتاوی دې هغه کوی، چې کندو یې ډک وی.

د ژمی اور هر څوک ځان ته راکاږي.

د سبا خبره سبا کیږي.

د سپو کور په کور دعوه ده، خوار فقیر ته یې یوه ده.

د سپو د نیستی نه چغالنو په کور کې ځای ونیوه.

د سپو له خوارۍ، گیدړ پر بام کوی بازۍ.

د سپې په خوله دریاب نه مرداریږي.

د سپی او دمیږه وینې نه تللې کیږي.

د سپی دَم زده کړه، خو کوتک له لاسه مه غورځوه.

د سپی تر خوله چې هډو رسیږي، غنیمت دی.

دسپی تر لکۍ لاندې عمر هم تیریږي.

د سترې یوه دمه، د ورې یوه مړی.

د ستنې له سوري چا بار نه دی ایستلی.

د سر پر ځای مې پښې وای، دژی خوله را نژدې وای.

دسر نه چې تیر شی، قلندر شی.

دسلو بللو ځای کیږي، او د یوه نابللي ځای نه کیږي.

د سلو کولبو خاوند، یوه لنډۍ ته ودرېږي.

د سلو مرغانو د پاره، یوه ډبره کافي ده.

د سلو (هو!) نه، یوه (نه!) ښه ده.

د سلو کالو موړ به په سل کاله وږی نه شي، د سلو کالو وږی به، په سل کاله موړ نه شي.

د سلو غرونه پنا ښه دی، نه د یوه سینده.

د سوال په اوبو ژرنده نه چلیږي.

د سورناچي څه دی، یو پو دی.

د سوی دې خپلې غوښې دارو شي.

د سیال خواږه یا پور دی، یا پیغور.

د سیل ځای، گودر دی.

د سیند مړی چا گنلی.

د شپې که ولاړ نه شي د ورځې په مزله ته و نه رسیږې.

د شپې بند اوبو وږی دی.

د شپې هر سړی ډاریږي، څو ک حال وایي، څو ک یې نه وایي.

د شرمښ زوی، شرمښ وي.

د شلو کلو یار، یوه ورځ شي په کار.

د شنې میږې ورې که شین نه وي شین ټکې به لري.

د شوم په شومي، وسول ټول پټي.

د شو قدر شپه په شو گیر لیده کیږي.

د ښار دروازې تړلی کیږي، دعالم خولې نه تړل کیږي.

د ښاره زه راغلم، دنرخه ته خبر یې.

د ښاره ووځه، له نرخه مه وځه.

د ښځې چې د میړه سره راستي وي، د کور ژوند یې په درستي وي.

د ښکار غوښې، دځان غوښې.

د ښکاري وار وربانډي نه جوړیده، دننداري ورته بیړه وه.

دښمن دې چې په شاتو مري، په زارو یې مه وژنه.

دښمني په سلام نه ورکیږي.

دښمن هغه دی، چې اول یې (هو!) وي، اخیر یې (نه!).

دښمن یاسر ته گوري یا پښو ته.

د ښو به ښه وایي، د بدو به څوک څه وایي.

د ښو ښځه ښه زیږي، د بدو ښځه واښه.

د ښوروا دې مرور یم، د غوښو دې پخلا.

د ښو غوښو، ښه ښوروا وي.

د ښه پلاره د ښه موره، بلا وزیږیده توره.

د ښه خوی ښایسته په ښایستو نه گڼیږي.

د ښې ورځې مې یار، د بدې ورځې مې بیزار.

د صبر میوه، په مراد پخیږي.

د صحرا موږک راغی، د کور موږک یې وویست.

د ظالم عُمر د خرجال پاچایي ده.

د ظلم کور وران دی.

د ظلم عُمر لنډ دی.

د ظلم کاسه آخر چپه ده.

د عالِمه سره غم نه غم دی.

د علم برخه درنده ده.

د عقل وسه په عشق نه رسیږی.

د عقل مې کمبود نشته، خو بخت نه لرم.

د عقل وړی چا لیدلی نه دی او د دنیا موړ.

د عقل وږی نشته او د دنیا موړ.

د غرض څښتن لیونی وی.

د غاترې ترشا مه تیرېږه، د مَلِک تر مخ.

د غرو ځنګلونه بې زمريانو نه وی.

د غریب په مرګ څوک نه ژاړی.

د غریب مُلا پر اذان څوک غوږ نه نیسی.

د غریب سړی به د خیرات په ورځ غوا ورکه وی.

د غریب مُلا پر اذان څوک روژه نه ماتوی.

د غریب سړی به د اختر په ورځ په نس درد وی.

د غریب غاښ به په حلوا ماتیږی.

د غلو ده ښه یاری، بده یې بیزاری.

د غلو مې کلی نه لید، د شګو مې څلی.

د غلو په ږیره خلی، غلګی لاس ورته نیولی.

د غله ځای په غره کښې نشته.

د غله کلا چا لیدلې ده.

د غله میرانه تیښته ده.

د غنمو له رویه څوز اوبیږي.

دغنمو لار د ژرندې تر خولې ده.

د غنی که زړه سوی وشی ، خوار غریب به پاتې نه شی.

د کاږه تیکی سره کږه توره جوړیږي.

د کال خپله مې نه یې، خپلې شپې به درسره تیروم.

دکال ښه والی، د پسرلی څخه معلومیږي.

د کاله خور او لور کرمیز نه وی.

د کاله کشر مه شې ، دکاروان مشر مه شې.

دکانداری اسانه ده، خوسختی یې توکری دی.

دکان یې مه گوره، مال یې گوره.

د کبر کاسه نسکوره ده.

د کږې تورې، کوږ چړتون وی.

دکم اصل لوی تیا ، د اصیل سپکتیا وی.

د کوټه یوه غوټه.

د کوچنی په ژبه خپله مور ښه پوهیږي.

د کور پیر چاته نه معلومیږي.

دکور توریالی دی، خو د بیابان خندنی دی.

دکور خبره، د باندې مه کوه.

د کور گټه، د لاهور گټه.

د کور غم به صحرا ته یوسم، دصحرا غم به چیرته.

د کور غم، د گور غم.

د کور غم نه گلول کیږی.

د کور نوم له نیستی نه ورکیږی.

د کومباړ (۱) په کور کښې، روغ لوښی نشته.

د کونډې دوه غوایی وو، یو ووت نه، بل ننه ووت نه.

د کونډې هم زړه کیږی، هم یې ساړه.

دکونډې، نه دین شو، نه دنیا.

د کونډې غم دځان وی، د لور یې د خان وی.

د کونډې کره زوی نه ؤ، چې زوی پیدا شو، مرگو گډه شوه.

دکونډې یوه لور وه، په سکونډلو کښې یوړه.

د کونډې زویه، څه خو بویه.

د کونډې زوی، نیم پاچا دی.

د کوږهی ختمه، په کوهی لگیږی.

دګتې او توری ځای توپیر لری.

د گور خاورې، پر گور لگیږی.

د گوډی لار په ژرنده ده.

د گور شپه نه پر کور کیږی.

د گوملې مړی، له گوملې غواړه.

د گونګ په ژبه مور پوهیږی.

(۱) - کومباړ: کولال ته وایی.

د گونګ په ژبه، ګونګ پوهیږي.
د ګیدړ تر ناز، د زمري ځیرل ښه دي.

د ګیدړې او زمري اشنایي نه کیږي.
د لاس غوټه، په غاښ مه خلاسوه.
د لټ غوایي آخر خاوند قصاب دی.
د لږو لږ، د ډیرو ډیر.
د لښکر په آخر ځه، د ماتې په سر.
د لندو به څه لانده شي.
د لندو ختمو لږې اوبه دارو دي.
د لور مې دې میره مړ شي، د زوی مې دې اورته، زه دې ټوله یمه سمته.
د لوګړي چې رضا نه وي، لور په لوټه اچوي.
د لولي واته یو شرم، او ننه واته یې بل شرم.
د لیرې دې لیدی نه شم، د نژدې دې در ته کتای نه شم.
د لیوه چې خوله سره شي، په لسو پسو بند نه دي.
د لیوه سره چې غوښې خوري، له ځښتن سره تندی وهي.
د لویو ویالو څخه خیز مه وهه، چې لوند به شي.
د لوی منګي اوبه خوږې وي.
دماغ دې پیل وړای نشي، په کور کښې دې مور کان له لوږې روژې نیسي.
د مارانو لارې چا بندې کړې دي.

د ماړه کور به سترګې وړې وي.
د ماهي چې اجل راشي، چجې ته نژدې کيږي.
د مرچو په ښته ناست دی.
د مرد خواره د نامرد په نس کې پاتې کيږي.
د مرګ دارو ګران دی.
د مرګه مخ کښې ځان مه وژنه.
د مرور برخه، يا درنه ده يا تالا ده.
د مرور برخه، د نسور ده.
د مرۍ پسول څه دی، دبنۍ کور څه دی.
د مريانو لښکر څه وي، د خرو چرچر څه دی.
د ميرۍ ښپيره، د اور لمبه ده.
د مړاوو اوبو وبيريږه، له تندو اوبو مه بيريږه.
د مړو به لا څه بنادي وي.
د مړو لا کله په قيامت نه وه رضا.
د مړي قدر، په ژوندی باندې وي.
د مړه ښخه شيطان لا بيزاره دی.
د مړه مال، په مړه پسې ځي.
د مجبورۍ يو نوم صبر دی.
د مسافر د شپو حساب مه کوه، د سرخواست يې کوه.
د مسافر وير سوړ وي.
د مستې په ميچن، څه ورشې څه غنم.

د مسجد سړی، په مسجد کښې لټوه.

د مسخرو آخر جنگ دی.

د مشکو بوی نه پټیږی.

د مکې لار په منډه نه خلاسیږی.

د ملخ و رور یې، نه خواږه گورې نه ترخه.

د ملغلرې یو آب دی، چه لاړ شی، آب یې نه پاتې کیږی.

د مَلک تر مخ او د غاترې تر شا مه تیریږه.

د ملک لور، په نامه غوښته کیږی.

د ملنگ کچکول پاتیږی، د پاچا پاچاهی.

د منگری سر په دښمن ټکوه.

د موچی خونه هسې خوسا وه، چې باران پرې وشو ډډوزې یې ولاړې.

د مور زړه پر زوی، د زوی پر وچ کاڼې.

د مور غیږ، د زوی زانگو ده.

د مور یې شړی لنگ وگوره، د لور یې شرنگ پرنگ وگوره.

د مورک څه غم دی، په ژرنده کښې یې کور دی!

د میړانې او سپیتانې، یو گام تر منځ دی.

د میړو په مغزو کښې تل د تورې شرنگ وی.

د میړو پرده خدای کوی.

د میړو یو لاس په چاړه، بل په خواړه.

د میړه زوی سترگې غټې وی.

د میړه ژوند د تورې تر سیورې لاندې وی.

د میږه سیالي کوه، د بخت یې مه کوه.

د میږه یا خرپ وي، یا ترپ.

د میږیانو کور له غمه نه خلاسیږي.

د میلمه په بیره، د کوربه څه دي.

د میلمه بیګا مخ وي، سبا یې څټ.

د میلمه جواب، پیتی ده.

د میلمه میلمه بد ایسي، دکوربه دواړه.

د مین کام، دشهادت جام دي.

د مینځې مات سر ته ګوري، د بی بی زړه ته نه ګوري.

د میو غوندې، په یو مخ کولیږي.

د نااهلو څخه پت مه غواړه.

د نازخواړه یا تاوده وي، یا بلمنګه.

د ناست زمري نه، ګرځنده ګیدړ ښه دي.

د ناکسه اشنایي، دخره سپارلي.

د ناوختې میلمه یې له ملا خوري.

د نژدې ور ته کتلای نه شم، د لرې یې پرېښولای نه شم.

د نس پرسته لاندې، په ځیله کنبې تمامیږي.

د نشت نه موزي ښه دي، کټ پرې ډک وي.

د نغري غم څوک نشي ګلولای.

د ننګرهار له توپي نه سري سر تور ښه دي.

د نورو نیمه، د انا یوه نیمه.

د نورو تلوار دی، ماته یې په څمکه را واچوه.

د نوک پر ځای سوک منهې.

د نوی په هوس، زاړه یې کړه خس خس.

د نه زو یه مینه نه ور کیږی، دسپی زو یه مینه ور کیږی.

د نه میړو، ملک شو بلو.

دنیا بلبل ده، کله د یوه، کله د بل ده.

دنیا په دوو سترګو خپله، په دوو پردی.

دنیا په دنیا ورځی.

دنیـا باد ده باد به یې یوسی، د پاسه به او دل راشی تر قیـامتـه په پر اوسی.

دنیا په امید خوړله کیږی.

دنیا تر سر جار، سر تر ناموس جار.

دنیا خپله لری، روی پر عالم.

دنیا داره چې دنیا دې ډیروله، سپین کفن دې یوور.

دغه نورده دې پر چا وزیر میله.

دنیا ډیریږی، زړه تنګیږی.

دنیا هغه ته معلومه ده، چې خنبه کړې یې ده.

دنیستی، هر ساعت مرګ دی.

د نیکانو له قدمه، بدان وو تل له غمه.

د نیمې ورځې حکومت د سلو کلو کور خرابوی.

د واده نه وروسته سندرې څه په کار.

دوبي دخوار و غريب جامه ده.

د وچو له غمه، لانده سوځي.

دود له کندي خيژي.

دود ښايستو لره ځي. (۱)

دودونه هغه دود نه وي، چې دسخا پکښې رودونه وي.

دوران، پر هر گوروان.

د ورځې د توتو په خورلو شرميږي، دشپې يې له پچو سره خوري.

د رور خورمې کې، محتاجه مې مه کې.

د رور څخه گټه، څو نه گټه نه ده.

د رور دې ورارده شو، د وراره سره دې څه شو.

د رور پورې ولاړ وې، دمنی ورځ وې ولاړې.

د وړې تر پام، سرې غوښې دی

د وړی ستر گې، په ديگدان کښې وی.

دوست او دښمن په يوه سترگې گوری.

دوست اشارې ته گوری، او دښمن وارې ته.

دوست به دې وژروی، دښمن به دې وخندوی.

دوست ته حال وايه، دښمن ته لاپه وهه.

دوست ته دومرد تمه کوه، چې دلاسه يې کيږی.

دوست ته تشه پياله، دښمن ته ډکه.

دوست دې کوم دی، چې سهار دې اور وينی ماښام دې کور.

(۱) - دا متل د کندهارو خوا دی.

دوست روزنه غواړی، دښمن ترټنه.
دوست د سختی د پاره ښه دی.
دوستی د سلو کلو لار ده.
د وطن په قدر، مسافر ښه پوهیږی.
دولت له اتفاقه پیدا کیږی.
دولت د لاس خیره ده.
دولت دې د ځان دی، عزت دې په جهان دی.
د ولې میوه لاس ته نه راځی.
دومرد مه لوییږه، چې ما نه ګورې.
دونه ټوپ وهه، چې د پښو نه لویږې.
د ونې سل کاله عمر، د مرغی پرې یوه شپه.
دود به سره جوړ شی، که دریم یې ترمنځ نه وی.
دود پک، هغه هم سره ورک.
دود ورونه، هغه هم سره تربرونه.
دود ورونه، دریم حساب.
دود که لامچان شی، د یوې بلا تمام شی.
دود ګوتې مې توری کړې، په تا خوارې مې پورې کړې.
دود لګ، په نه سره پټیږی.
دود لګ په حمام کښې ښه سره ایسی.
دود مرغان، یوه یې ځاله، خبر نه دی یو د بل له حاله.
دود وری چن یوه وټ کښې بد سره وری.

دوه غوايي چې ښكر په ښكر شي، زيان د بوتو كانو دى.

دوه هندوانې په يوه لاس كښې نه نيولې كيږي.

د هر چا سره خپل سيورې مل دى.

د هر چا ښه، د خپل ځان ده.

د هر چا په سر كښې يوه پياله بنگ دى.

د هر سر د پاسه، سر دى.

د هر سړي آب، په خپل لاس كښې دى.

د هرشي خوند په مالگه ښه كيږي، د مالگې خوند به په څه ښه شي.

د هر شي جامه څيريږي، د ښه خوى جامه نه خريږي، نه زړيږي.

دهغو تاړيانو خولې تورې دى، چې ښكار كوي.

د هغه زغله چې يو وار هوكي، بيا نه.

دهغه مه بيريږه، چې له خدايه بيريږي.

دهغه و بيريږه، چې د خدايه نه بيريږي.

د هوښيارانو ويل، د كانې ښكل دى.

د هوښيار بلا دې وركه وي.

د هوا مرغى شل د پيسې

د هيچا څراغ تر سهاره نه لگيږي.

د هيلې مخ تور دى.

د هيلى بچى ته لامبو مه زده كوه.

د يار ترخې خبرې، خوږې لگيږي.

د يار سره يارى كړه، په عيبو يې غرض مه كړه.

د یتیم اوښکې په خپله مور پاکیږی.
د یوال نم زړه وی، انسان غم.
دیوالونه هم غوږونه لری.
د یوې ونې لرګی، څه لوی څه کمکی.
د یو ستوری نه، دوې پېچې ښې دی.
د یو زر تلاؤ نه، یو بخت ښه دی.
د یوه زیان، د بل تکیه.
د یوه سپاهی به څه دوړه وی.
د یوه لاسه ټک نه خیژی.
د یوه مریی د سلو بادار.
د یوې ورځې حاکم، د شلو کالو کور خرابوی.
د یوې سپږې د پاره، پوستین اور ته مه اچوه.

(ډ)

* ډال چې ګرزوی، ځان به ساتی.
ډاندوغ به یا وپنې خوری، یا سپینې.
ډبره چې پر ځای پرته وی، درنه وی.
ډبره د یتیم په سر لویږی.
ډبره یوه نیک مرغه، یوه بد مرغه.
ډبرې اړوې، لړم ترې لاندې غواړې.
ډکه کاسه خامخا چړپیږی.

ډمان څلور کسه په ښته پسې تلل، مګر د بې کسې چیغې یې وهلې.

ډم چې ډول وهی، زور یې لری.

ډم خو موړ شو، چې پاتې یې کور شو.

ډمه ګډېدلی نه شوه، ویل یې ځمکه کږه ده.

ډوډی به خپله خوری، سترګې به د نورو پرې سرې وی.

ډوډی پردی ښوروا ته مه وړه کوه.

ډوډی خپله خوره، عقل له بله زده کوه.

ډوډی د نانوای ځی، زړه د بتیاری چوی.

ډوډی د لوښې له مخې خوړله کیږی.

ډوډی زما خوری (۱) توتو د سلاخانې کوی.

ډوډی که د بل ده، نس خورې خپل دی.

ډول په بیه، کبر وړیا.

ډول په تیر اغرېږی، ما مندی کور ګډېږی.

ډول سوری ګوته پکښې.

ډول یې د لیونی په لاس کښې ورکړ.

ډولونه مې تر خولې تیر دی، دا یې ډمبکی دی.

ډیر کار، ډیره ګټه.

ډیر مه وایه، چې لږ خیژی.

ډیر ویل د قرآن ښه ده.

ډیره ګټه، دمایې سر خوری.

ډیر یې نه موندل، لږه یې نه خوړل.

---

(۱) -کندهار د سیمې دی.

(ر)

* راتګ په اراده، بیرته تګ په اجازه.

راست اوسه، پر لویه لار ناست اوسه.

راستی زوال نه لری.

راکه زما چوتی، بیزاره یم د ګټې.

رښتیا ویل ترخه دی.

رښتیا وایه، په کوچنی یې وایه.

رښتیا که نه وایم، اللّه مې نیسی، که یې ووایم، عبداللّه مې نیسی.

رښتیا یا زورور وایی، یا لیونی.

راغلی پکښې کښیوتې، ډنډ ؤ پښکې پریوتې.

رغستلی (۱)، له منځه وتلی.

رمه که له شپانه خوشې ده، له ښتن نه خو نه ده خوشې.

رنځوره آن دې تمام شو، چې لقمان پر تا نادان شو.

رنځونه د ګرمی، علاج یې د سردی.

رنګ دې د غله، ناستې دې پرځه.

رنګ مې ګوره، حال مې پوښته.

رنګ یې د ګُل، خوند یې د پیاز.

رنګ یې د ملا، عمل یې د بلا.

(۱) - ځینې پښتانه یې ورغستلی یې بولی.

رنگ يې مه گوره، خوند يې گوره.
رنگ يې د گليگې، ولاړ د گول پر ځای. (١)
روپۍ، روپۍ پيدا کوي.
روپۍ که کوچنۍ ده، کارونه غټ کوي.
روټه نه د کاله خوښيږي، نه د ميلمانه.
ورځ که يوه ده، وختونه يې ډير دي.
رود له ويالو خوړيږي.
روزي چا په منډه نه ده نيولې.
روغ صورت نيمه پاچاهي ده.
روغ صورت نه پټيږي.

(ړ)

* ړانده ته شپه او ورځ يو شان ده.
ړانده ته دخولې لار معلومه ده.
ړانده ته مه گډيږه، کاڼه ته ډول مه وهه.
ړوند په خپلو سترگو بينا دي.
ړوند په خپل کور ښه پوهيږي.
ړوند په گوډ پورې خاندي.
ړوند په موږي هره ورځ نه لويږي.

(١) - يعنې رنگ د (خوسی) مگر د لوی غوايي پر ځای کول (دسرو غنمو پر راشه).

ړوند خو ړوند یم، سترګو ته مې ولې ډکې راوړې.
ړوند څراغ څه کړي.
ړوند له خدایه څه غواړي، دوې سترګې.
ړوند یو واري، امسا ورکوي.
ړومبی د وروستی پل دی.

(ژ)

* ژاړه ته یې ویل: مه خیرېږه، ده ویل: مه غړېږه.
ژاړه ته یې ویل مه خیرېږه، ده ویل مه غرېږه.
ژامن خواړه دي، غشي یې کاړه دي.
ژر پر غره لار جوړوي.
ژر تر ښېږ کال، پر کال قدر من وي.
ژر چې وي، ژاړي د څه ده.
ژر چې پاک وي، له اوره یې څه باک وي.
ژر ژر ګرتولوي، خبرې دروېز ګر ټولوي.
ژر ګر غولولې، په شلم کال پوهېږي.
ژر که سبز خواړه دي، کال ته هم خواړه دي.
ژرغونه به لنګیږي، احمد شاه به ځنې ژیږي.
ژربنده چې میر شي، چې میر شوې بیا ژر ډېر دی.
ژره بوډۍ پر خره سپره، چارتار وهي.

زړه بوډی او دوکاته ځنې.

زړه په خوله بدېږي.

زړه چې مېن شي ښايست نه غواړي، خوب چې ورشي بالښت نه غواړي.

زړه د مینې کور دی.

زړه زړه ته لار لري.

زړه شوم، پاکیزه شوم.

زړور یو وخت مري، او بې زړه تل.

زړه هینداره ده.

زړه یې ښه که، کار پرې وکه.

زړې خبرې، نوی توبرې.

زلفې سنبل، نس مې پر بل.

زلفې د خیاله زنګیدې، باد پرې بدنام شو.

زما ښه شی، ستا ګنده شی.

زما هله هله ازلی برخه مې کړه تر چاپېره.

زما پور دې پر کار ګه وی، د کار ګه مرګی دې نه وی.

زما دې خواست ورک شی، ستا دې داد.

زما زویه، تر ما لویه.

زما غوري ستا پر کور تو لوېږي،...

زما یوې روپۍ، زه دې خال کړم که اوړي.

زما نه مني، د خره مني.

زور چې قدم کیږدی، عقل هلته ریږدی.

زور چې زورور شی، عقل مرور شی.

زور چې راشي، دحساب ملا ماتوي.

زور چې له بخته جلا وي، په بدو مبتلا وي.

زور چې پرې ورشي، عقل لرو بر شي.

زور چې زور ورشي، پتې له تخمه سره خپل شي.

زور ته پوله نشته.

زور خو زور، چل هم د زوره کم نه دی.

زورور دې تر پام کمزوری مه شه.

زورور غويي، دغولي منځ نيسي.

زور يې د ملخ ترا پی پر مخ.

زوړ پيوند وه، برينډ به نه شي.

زوړ غل په خپل اولس کښې غلا نه کوي.

زوړ غويي کونجاړه په خوب کښېويني.

زوړ که بار نشي وړای، لار وړای شي.

زوم نه باله شي، نه شاړه شي.

زوم يې د خوسر له نغری اخلي.

زوی چې و نه ژاړي، مور تی نه ورکوي.

زوی ته اړ گوره، لور ته لوړ گوره.

زوی ته دمور په ستر گه گوره.

زوی مې را ملا کړه، کډې مې ولاړې.

زويي په ښه دې غواړم، د ځان د ښې دپاره.

زوی يې غوښت، خير يې نه غوښت.

زهر څه خروار خوړلی، څه مثقال.

زد او ته له یوه اسله، زه نو ولې شوم کم اسله.

زه او ته راضي، څه به وکاندي قاضي.

زه به څه کوم راتور، چې غومبر وهي په زور.

زه پر تا، او ته خطا.

زه پور غواړم، ته نور غواړې.

زه پوهیږم او خپله بنې.

زه په تمه، ته بې غمه.

زه تر تا جار، ته پر ما.

زه چې ستا سپیرې خولې ته گورم، رنگ دی د یتیم را معلومیږي.

زه ځان خورم تا له، ته څاکینې ماله.

زه د ابي مزدوره، ابي د کلي مزدوره.

زه دې باغ نه وینم، ته وایې تارو درغی.

زه یې په پیری شک لرم، ته ورته مریدان نیسې.

زه دې پر مړی ژاړم، ته مې په خوله پورې خاندې.

زه دې پوزه غوڅوم، ته پیروان غواړې.

زه دې حق نه گنم، ته وایې چې درانه یې وتله.

زه دې نه کرم، ته شین کیږې.

زه دې ورانه منم، ته سپرلو راته وبی.

زه چې ستا بر منگه وم، ونه دلونگ وم.

زه زړه وروړم، دی سیخ راوړي.

زه ستا دارو ، ته زما دارو.
زه ساده ، ته حرام زاده.
زه گوزم تا ته، ته گوزې ما ته، کار شو ترمنځ پاته.
زه وايم اوړه نشته، ته وايې پتيرى پخې کړه.
زه يم ستا د غاړې، ته له ما څخه سپيرکې غواړې.

(ژ)

* ژاولې چخونيا شوې، نه د تا شوې ، نه د ما شوې.
ژرنده او جومات نه پيژنې.
ژبه لنده لښته ده.
ژر مه گډيږه، چې سپک نه شى.
ژرنده په چل گرزى.
ژرنده چې بار نه لرى، په څه به گرزى.
ژرنده گړى خداى خوار کړى، څټه پرته او مزد خوړلى.
ژرنده که د پلار ده، هم په وار ده.
ژرنده که هر څو مره گړندۍ شى، لاندغنم نه اوړه کوى.
ژرنده وگرزى، چې اوړه وکړى.
ژرنده ماته شوه، ټکټکى يې لا نبورى.
ژړا هم د زړه زور غواړى.
ژمى کله وى، چې باد باران وى.

ژمې دې تود مه‌شه، دوبې دې سوړ.
ژمی د خوار او غریب زیان دی.
ژوند دې ورک شه له مرگه بتر.
ژوند يې گران، مرگ يې گران.

(ړ)

* ړغ د مُلا، امین د کلي.
ړیره زما، واک يې د مُلا.

(س)

* ساپی سم سمکې.
سپر هغه گرزوی، چې تورو ته اوږد سموی.
سپما سپما، نه له ادې نه له ابا.
سپمولي، سپو خوړلي.
سپنسی، په‌نری ځای شکیږی.
سپور د پیاده له حاله څه خبر دی.
سپور خور، خاورې خور.
سپی په‌هډوکی نه خوږیږی.
سپی چې څومره غاپی، هومره نه ترا پی.

سپی چې ایسار شی، یا .... یا غاپی.

سپی چې گرزوی، په هډوکی یې وله.

سپی چې غاپی، څه وینی.

سپی خپل بادار ښه پیژنی.

سپی د پیل په سیورې کښې ته، ویل یې دا سیورې زما دی.

سپی دې هغه وخوره، چې پیژنی دې.

سپی ډیر د ځان د پاره غاپی، لږ د کور د پاره.

سپی غاپی، کاروان تیریږی.

سپی کور په کور اخته وی، خوار فقیر ته یې یو دوی.

سپی که هر څومره بد شی، بیا هم د څښتن کور ساتی.

سپی هډوکې خوری، ځان ته یې نه انگیری؟

سپی یې وهه، چې خاوند یې وویریږی.

سپی یې د کوره په زغاسته تیریږی.

سپین ټکی د هرچا خوښ دی، مگر د پیشو ورپسې کښې لویږی.

سپین غر بې واورې نه وی.

سپین ویل یا لیونی کوی یا زورور.

سپین والی د زړه ښه دی، نه د ویښتو.

سپین ویښته د مرگ استازی دی.

سپینه ورول کا، توره ویرول کا.

سپینه وایه چغه شه، د چا د مخه.

سپین پگړی سړیو ته، ښځو په سر کړې دی.

ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سور غمی دی.

ستا دا به خورو، زما دا به ساتو.

ستا یې وانښ، زما یې غاړه.

سترګې پټوه، شمکی (۱) تیروه.

سترګې په ښو نه دریږی.

سترګې د سترګو شرمیږی.

سترګه ړنده ښه ده، نه لار کوره.

ستړو ګټیل، هوساوو، وخټیل.

سخ دهغه چا، چې غم یې پر بل چا.

سخت ساعت، یو ساعت.

سخوندر د موږی په زور غورځی.

سربیره ښوی، دننه ګربینی.

سر په خپلو ویښتانو نه درنیږی.

سر تړلی، من خورلی.

سر چې د شال وړ وی، له کشمیره ورته راځی.

سر چې بې جنجاله شی، کدو شی.

سر څه په یوه لوټه ښپیرد، څه په لسو.

سر خریلی ښه دی، نه میره شړلی.

سر د میږی، جنګ د میندو غوایی.

سر دې اسمان ته رسیږی او عقل دې تر پښو لاندې دی.

---

(۱) – شمکی یو تریخ بوټی دی، چې اوبه یې د تبې د پاره دوا ده.

سر مې گاټه، غوږ مې بايلود.

سر مې لوړ دی، چې بابا مې په لښکر دی.

سړی کسه، جامه پرې نيسه.

سړی غرونه دی، ښځې يې اړمونه.

سړی يو نور، جامه يې بل نور.

سک چې توره وباسي، بې واره نه وی، غنم چې وړی وباسي، بې باره نه وی.

سلام يې نه اچاوه چې وايي چا وه پر ..... وخوت.

سل جادوگر، يو غيبت گر نه دی سره برابر.

سل خويونه نور کړی، يو به د مور مور کړی.

سل دې تنورونه دی، يو موتی دې اوړه نشته.

سل د دې موره وای، پر مور دی وای.

سل دې ومره، يو دی مه مره.

سل ډ زرگر، يو د گگر (آهنگر).

سل د پور يوه ايکی دکور برابر نه دی.

سل روپۍ پور که، زوی په بازار لوی که.

سل روپۍ پور که، داختر شپه په کور که.

سل کاله د ونې، يوه شپه د مرغۍ.

سل کاله بندی وای، خوسا يې د ژوندی وای.

سل کسه هندوان وو، بدرگه يې لا نوره غوښته.

سل مړی پر دې کوی، يو مړی نخرې کوی.

سل منې خوزه، يوه به دې زهر شي.

سل يې ګوري، يو يې غواړي.

سل يې مړه کړه، لا يې بدی نه بولي.

سلواغه هره ورځ په شا کښې نه لويږي.

سود په لاس، پيسې تر کاله.

سور دې سوريدلي، تر اوو ګنو وتلي.

سور سپی، د سور لنډي ورور دی.

سوی چې بار سي، بار يې څه وي.

سوی چې خر وړی شي، څوک به وخوري.

سوی دخاوند وی، سپی هسې منډې وهي.

سيالي مې د خانانو سره کړه، کور مې وران شو.

سيال مې يې، مخې مې نه يې.

سيږ خورم، مثقال ګتم، بی بی اوسم، که درځم.

سيلاب لوی کاڼي رغړوي، کمکی پر خپل ځای پريږدي.

سينه دې درياب که، خوله دې بيړی.

سين په وښو نه بنديږي.

* * * * *

(ښ)

ښپه به وي، ياران به نه وي.

ښپه که تياره ده، منې په شمار دي.

ښپه يوه ده، غله يې ډير دي.

ښپې ورځې لکه دارهټ منګوټې کله غم راوړي کله ښادي.

ښپنې د ليوه کار نه دي.

ښر چې غواړې، پرې پيښن به شي.

ښرع زړه مني، که خوله.

ښرع ښه ده، د ښو ميړو په ښه ده.

ښرع ظاهر ګوري.

ښرم په سترګو کښې دي.

ښرم د ايمان پوښ دي.

ښرم د بدې چارې، ښه دي.

ښرم دهغو وساتې، چې په ښرم پوهيږي.

ښرم مې کوت، بيخ مې خوت.

ښرمښ څه غواړي؟ باد و باران.

ښرمښ هغه ميره وړي، چې له رمې څخه جلا وي.

ښرمښکي د مار سره غزيده، پر منځ وشليده.

ښري سړي، په مکه کښې آرام نه لري.

ښکوڼ که حلال دي، رنګ يې د مردار دي.

شلومبې او ښوروا د بې خونده سړي لړيږي.
شلومبې وړه، مستې راوړه.
شنې په غلا نه چيچل کيږي.
شنې که آسانه‌وای، سپرو به پلو ته‌نه ورکولای.
شوده راوړه شلومبې وړه، کور دې خپل دی.
شولې په يوه ټک نه‌سپينيږي.
شولې مې دې شيلې وي، خو د سيال سره مې دې سمې وي.
شيخ پريده، خوله‌پټه بهتره ده.
شيطان ته يې ويل خاورې خورې، ويل يې چې غوړې سره وي.

(ښ)

ښادي دربانديې غم دی، چې په تاپسې لړم دی.
ښادي د ياري، غم د وراړې.
ښار په نرمه ژبه خوړ کيږي، نه په کلک کوتک.
ښايسته په سلو کښې يو وي.
ښايسته گل ته دهر چا تلوسه‌وي.
ښايسته مخ د خوږو زړو مرهم دی.
ښځه په کور ښه‌ايسي، ژرنده په شور.
ښځه چې زړه شی، خوله يې پسته‌شي.
ښځه د تن جامه‌ده.

ښځه د میړه په خوښه ده، نه د کلي.

ښځه د ښامار جنګ ته تیاره ده.

ښځه کړه پښتۍ ده، ماته به یې کې، سمه به یې نه کې.(۱)

ښځه که هر څومره ښه ده، د سړي ځای نه شي نیوله.

ښځه یا په کور، یا پر ګور.

ښځه مې دې نجل وي او زامن مې دې سل وي.

ښکار تازي وکړ، خوشالي کوتره (۲) کوي.

ښویې جامې، شوې درنې.

ښه انګور چغال هم خوري.

ښه، اویه هم نه وړي.

ښه یاران پر ناوه معلومیږي.

ښه به دې د ښو کړم، بد مې چې دمور زوی شي څه به یې سود کړم.

ښه به دې لور کړي، بد به دې څوړ کړي.

ښه په بدو هم معلومیږي.

ښه په ښه سړي کړه، یا به یې در کړي یا به دې یاد په ښه نامه کړي.

ښه پر دې دنیا وي.

ښه پر دنیا کینه، پر عُقبی توښه ده.

ښه پر چا نه ور کیږي.

ښه پر بدو، د میړو کار دی.

---

(۱)- مطلب ترې ناپوهه ښځه ده.

(۲)- کوتره پسې چې د ښکار او منډې نه وي.

ښه په ښه دی، بد په بد.

ښه جالوان دِ طوفان په ورځ معلومیږی.

ښه چې څوک پیژنی، بد به ولې کوی.

ښه چې یاد کړې، نو یې برباد کړې.

ښه حال به دې سودمن کی، بد حال به دې هم پک، هم پمن کی.

ښه، خپل ځان ته ښه راولی.

ښه خدای ښه بللی دی.

ښه خدایه زوروره! مور مه کړه د مور مزدوره.

ښه خوی به دې سلطان کړی، بد خوی به دې حیوان کړی.

ښه خوی، د سړی کانه ده.

ښه دوست په بد ځای کښې معلومیږی.

ښه دې د نورو، بد دې زما.

ښه د خپل وی، چې تل ترتل وی.

ښه دې هم د میړه، بد دی هم د میړه.

ښه د هغه چا سره خوند کوی، چې پرې پوهیږی.

ښه، زوال نه لری.

ښه ژبه، د خزانې کونجی ده.

ښه، ښه دی، بد بد.

ښه عمل، دلارې مل.

ښه کړی خورې ښه کړی چې زما له کوړی یې کاږې، بیا یې بیرته راته پاخه کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه کوه، بد مه کوه.

ښه کوه، له پاچا مه بیرېږه.

ښه کوه چې بد نه وینې.

ښه میره، له مور نه زیاته وی.

ښه مې غواړه، ښه به دې غواړم.

ښه وکه، په تاخچه کښې یې کښېږده، یوه ورځ په دې پکار شی.

(ص)

صبر که تریخ دی، میوه یې خوږه ده.

صبر درنه برخه لری.

صبر د میړو لوی هنر دی.

صفره ووته، بلا ووته.

صورت یې غټ، په کار کښې لټ.

(ط)

طبیب هغه دی، چې رنځ پرې تیر وی.

طبیب که طبیب شي، خپل سر به دوا کوي.

(ع)

عاشق سر نه لري، غم د لښکر نه لري.

عاشق تل لوغړن وي.

عاصي پوهيږي او دوزخ يې پوهيږي.

عاقلان بدي ورکوي، بې عقلان په بدو ځان اخته کوي.

عاقل به ځان ناپوه بولي، بې عقل ځان پوه بولي.

عاقل پر مخ ځي، ترشا ګوري.

عزيز د خداى نوم دى .(۱)

عشق او مُشک نه پټيږي.

عشق يې چې پټ که، ځان يې سټ که.

عقل په سر دى، نه په کال.

عقل په پيسو نه اخيستل کيږي.

عقل چې يې کم وي، پر کوربه يې تل غم وي.

عقل د عزت ورور دى، که عقل لري عزت يې پور دى.

عقل عقلمندي غواړي، هنر هنرمندي غواړي.

عقل که نه لري څه نه لري، عقل که لري، هر څه لري.

عقل که څوک مومي، دولت کور لره ور درومي.

(۱)- دا متل د عزيز ولي ارقام ولي دستاينې په ځاى کښې استعماليږي. مطلب دا دى، چې قومي عزيز ډير ښه ده، ځکه چې عزيز دخداى نوم دى.

(غ)

غاترې ته يې ويل: پلار دې څوک دی؟ ويل: آس غونډې ماما لرم.
غټه گوله کومې ځيرې.
غټې سترگې ځان وينې، وړې سترگې جهان.
غر به در په شا کړم، توان به دې پيدا کړم.
غر په غره نه ورځي، سړی په سړي ورځي.
غر که لوی دی، په سر يې لار ده.
غر په پر پټوي.
غر ولاړ، غشی يې يووړ.
غريب هندو دی، چې ايمان نه لري.(۱)
غريب سړی او برگ سپی.
غريب ته يوه گيډه مستي پسرلی دی.
غرې زمريان ماتوي، غوښې گيډو خوري.
غړ که شار بی په دربی، کوچ يې خوري توره پشی.
غړ که هر څو چې شاربل کيږي، کوچ کوي.
غړی، دغوړيوشی.
غلا کړه، بلا دې پر ما کړه.
غلا مه کوه، له هيچا مه بيريږه.

(۱)- په داسې حال کښې چې يو سړي ځان ته غريب وايي يا بل څوک ورته غريب ووايي، نو دی وايي چې غريب خو هندو دی، چې ايمان نه لري.

غل اوسه، په انصاف اوسه.

غلبیل ولاړ شو، کوزی ته یې ویل په تا کښې دوه سوری دی.

غل په غلا نه شرمیږی، ته یې په نیولو شرمیږی.

غل په غوجل کښې پټیږی.

غل تر کوره پورې مه شړه.

غل چې غلا ته ځی، قسم په شاگرز وی.

غله څه غواړی، د ځان مله غواړی.

غل غل پیژنی.

غل که نه تښتی، مل دې وتښتی.

غل که هوښیار دی، قافله والا بیدار دی.

غل له خپل سیوری ښخه ویریږی.

غل له خپل ترپ نه هم ویریږی.

غل له ځوکۍ داره نه ډاریږی.

غل هم وایی خدایه، مل هم وایی خدایه.

غل یو، لارې یې ډېرې.

غلو سل کورونه وران کړل، خپل یې ودان نه کړ.

غلو به قافلې وهلې، نونه چې کوتې یې وهلې.

غله دری وهی، بدبختی پلی وهی.

غله کورونه وهی، بدبخت زورونه وهی.

غلیم چې ژوبل وی، دوستان به ډیر وی.

غلیم که دې د سر وی، تر خپل منافق بهتر وی.

غم بد دی غمجن بد دی، دوست غواړم دښمن بد دی.

غم دی د لالی په سرمسته دې تازه ګرزی.

غم له غمه نه شرمیږی، پرون ابی مړه وه، نن توره چرګه.

غنم یې لاپاخه نه دی، ژرنده کښې یې اوس وار نیسی.

غوا که توره ده، پی یې سپینې دی.

غوایی حلال نه دی، ښانک په سر ګرزوی.

غوایی چې سره ښکر په ښکر شی، زیار د بوټو او کاڼو دی.

غوټه چې په لاس خلاسیږی، په غاښو یې مه خلاسوه.

غوړ پر غوړو توییږی.

غوږی په ګوتی، اوړه په موتی.

غوړی د زیړې غوا، کوچ د سپینې غوا.

غوړی چې ډیر شی، څوک ځان نه پرې غوړوی.

غوړی لا غوړ.

غوړی یې ګاټه، سر یې بایلود.

غوښتو پلمه غوښته د بنی خوله وخته.

غوښې چې پر قصاب ارزانه شی، پر جهان ارزانه شی.

غوښې خانانو وخوړلې، پر هډوکو یې سپی جنګ کوی.

غوښه که وسوځی هم له پیتونه ښه ده.

غوښې دهرچا خوښې دی، مګر پیشی ایمان پرې راوړی دی.

غوښه د هرچا خوښه ده، خو د پیشو ورپسې کسی لویږی.

غوښې دې هغه خوری، چې توری وهی.

غول خوري، مښوکه څنډي.

غونډی گلیگی تشوی، جوالونه کوچنی تشوی.

غویی دی چې په ونډری لوی شو، غاښونه یې مه گوره.

غویی چې زوړ شي، په خوب کښې کونجاړه ویني.

غویی د بزگر ملاتړ دی.

غیرانو نه چې پرخره باندې شي، نوم یې غیرت خان شي.

(ف)

فقیرانو ته کوځې مه ښیه.

فقیر ته یوور پورې، سل ورونه پرانستي.

فقیره کور دې چیری دی، ویل: هر چیرې.

فقیری بې مکره نه کیږی.

فقیر خو فقیر یم، کچکول مې میین دی.

فیل په مالگه څه پوهیږی.

فیل چې مړ شي هم په نس کښې یو زنگون اویه ولاړې وی.

فیل چې ژوندی وی، یو لک چې مړ شي دوه لکه.(۱)

(۱)–د فیل غاښونه ډېر قیمت لري، نو څکه یې پس له مرگه قیمت زیاتیږی.

(ق)

قابليت د لمر سترگه ده.

قاضي ملامتولم، زه نه ملامتيدم.

قام له قامه نه بيليږي.

قديمي يار، زين کړی اس دی.

قربان له خپله کوره، چې خبرې شي په زوره.

قصابان چې ډير شي، غوا مرداريږي.

قصاب قصابي کوله، يتيم شپه ورته تيره کړه.

قلم يې چې جاري شي، مور پلار يې راضي شي.

قنداو کورت، په يوه نرخ دی.

قول يې چې خطا وي، په قرآن به يې څه ويسا وي.

قياس انا کاوه، چې ملايې غوټه ماته شوه.

قياس بابا کاوه، مرکنډی يې ماته شوه.

(ک)

کار اسان دی، پيل يې گران دی.

کادانه خوسيان خلاسوي، کندوان کوچينيان.

کار نه ده سسته پسته، خوراک ته ده تندرسته.

کار د بابا، خوراک د لالا.

کار زده کړی بنه دی، دښمن وژني.

کار کوه خدای یادوه.

کارگه‌ویل زما سپین ککیه زیوه زیزگی ویل زما پستکیه زویه.

کارگه مرداره خوری مښوکه څنډی.

کارگه غونډې هوښیار دی.

کارگه دزرکې تگ زده کاوه، خپل یې هیر شو.

کارگه په پسرلی څه‌خبر دی.

کارگه ته کنډر هم باغ دی.

کارگه‌له‌اصله توردی، سپین به‌نه شی.

کاروان په باج نه ورکیږی.

کاروان تیریږی، سپی غپیږی.

کاروان بندیږی، دخلکو خولې نه‌تړل کیږی.

کارونه ازلی دی، نه په‌زور نه‌په‌زاری دی.

کار مې د بل‌خوښ، خوراک مې دخپل.

کار مې له لاسه‌واخله، کب‌مې له‌خولې.

کارگر کور مړوی، لټ مور ژړوی.

کاږه بارونه، خدای‌سموی.

کاسه په‌کاسه ده، کرده په‌کرده ده.

کاسه‌چې په‌کاسه‌شی، دخدای وجه‌به‌څه‌شی.

کال به‌داوی، شپې به‌نورې.

کال دکاختې دی، شامت د بوډۍ دی.

کل دې په‌لکړه تیر کړ، که په‌ککره.(۱)

کالی چې اوبو یووړه، څوباړې ما وریسې خوشې کړ.

کام پسې، ناکام دی.

(۱)- له لکړی نه‌مطلب گدایی‌او له ککړې نه ختې او مزدوری ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کام کام ته ځی، او به خپل مقام ته ځی.
کام کام لره ځی، وریجی لغمان لره ځی.
کامه یې لوټ کړه، بیراګان اوس خبرېږی. (۱)
کانې به پوست نه شی، دښمن به دوست نه شی.
کانې د یتیم په سر لوېږی.
کبر .... کاوه، خوار یې پښتون کړ.
کبرجن د خدای دښمن دی.
کتابونه دریابونه دی.
کټ دې ستړې کړ، چې پاتې منا (۲) شوه.
کتوه چې په سر رانه شی، نه تویېږی.
کتوری ګه مات نه شو، ازانګه یې ولاړه.
کتوې کولال جوړوی، نیت یې مرېې بدوی.
کنچنی ته ویل چې یار دې مړ شو، دی ویل: د کومې کوڅې؟
کراسته داسې ځای خرڅوه، چې پرې کښېنې.
کربونی، سره بولی.
کرمیه غم نه ؤ غم دې راووړ.
کرې اوربشې، غواړې غنم.
کړې وړې چاره، یو آس غواړی درې ناله.
کړدې په خپلو مراندو ولاړ ده.
کړې چارې په خدای سمېږی.

(۱)- دا متل په ننګرهار کښې ویل کېږی.
(۲)- په ونه کښې اوچت ځېر ته وایی.

کشتی په نیت چلیږی.

کلا تړلې، بلا تړلې.

کلپې روپۍ، په زرگر نه چلیږی.

کله دریاب، کله کریاب.

کله وار د ابا، کله وار د ادې.

کلی دې ودان وی، لیوان دې پرې روان وی.

کلی په مشر، ممبر په ملا ښه ښکاری.

کلی کور به اور اوخیست، پیغلو ناوو به غږ نه کړ.

کمال زده که، په تاخچه کښې یې کښیږده.

کم اصل چې بسیا شی، عقل یې خطا شی.

کم بخت سړی به د پردی خیرات سرخان وی.

کمبختې ښځې په کال کښې دوه واره لنگیږی.

کمیس مې روغ کړ په بخی، خیال مې خپل گوتې پردی.

کنز (۱) خو هر څه وایی، که یې څوک ومنی.

کوتک وهه د ورور دپاره، خبرې کوه د خدای دپاره.

کوترې دی، یو له بل بهترې دی.

کوټ کوټ دلته لرې، هگی هلته اچوې.

کوټه وسوه، دیوالونه یې پاخه شول.

کوړت او غوړی وای، ناست ورته مړنی وای.

کورت دې وی غوړی دې وی، په منت او په سوتی دې وی.

---

(۱)-د فقې یو کتاب دی.

کور دغغو گران وی، چې گټلی یې په ایمان وی.

کور د ماما دی، لاس منډه گوري را باسه.

کور کښې دې جواری نشته، له دماغه دې د پلو بوی ځی.

کور دې لرې، کوځه دې نژدې.

کور چې سره کور شی، د کلی مخې شی، کلی چې سره کلی شی د ولس مخې شی.

کور مې در جار کړی، ترورهٔ د باندې.

کور مې دې تالاشی، بول مې دې بالاشی.

کور ودان، د ورور ودان.

کوزده له کوره وکړه، واده له پوره وکړه.

کوږ بار تر منزله نه رسیږی.

کوږ لرگی په بار کښې نه ترل کیږی.

کولاله، وکړه خپله سیاله.

کونډه هم ژاړی، رنډه هم ژاړی، برنۍ راوړی په ناورین ژاړی.

کونډه د لیوره په تمه، د میړه ووته.

کونډه چې سترگې توري کړی، میړه به وکړی.

کونډه چې د میړه په تمه شوه، له وروتیولولو ووته.

کوڼ دوه واره خاندی.

کوم شی چې نه پایی، زړه ترل پری نه بنایي.

که آغا مري که بي بي، زما دې وي پخه ډوډی.

که باران وي که ږلی، مبلمه غواړي بنه مړی.

که باغ خراپوې، آلو پکښې ږده.
که باخوږ نه خورې، بد پرې مه وایه.
که یې څښتنه ډېرېدای، دغرو غر څه به ډېروای.
که پورته گورم پاڼ دی، که ښکته گورم پړانگ دی.
که پرتا واوری، پرما به وڅاڅي.
که په خپل وطن کښې خان یې، پر بل وطن اریان یې.
که په ژړا ژوندی کېدای، مړي به ژوندي شوی وای.
که په سبا ناری دې ښاد شوم، غر مې ته به دې هم پاتې شم.
که پیل په پیسه شي، چې پیه نه وي څه یې کوم.
که پیو ته دې زړه کېږي، غوا واخله.
که تا ویل ته یې، ما ویل ته یې، هم به زه یم هم به ته یې!
که تل لونه وي غوانان به نه وي، که تل غوبلو نه وي غوایان به نه وي.
که تورد دې لنډ ده، قدم ور واخله.
که ته کړې سمې چارې، تا به څوک باسي د لارې.
که ته غر یې، زه غونډۍ، که ته مار یې، زه لنډۍ.
که ته مرې، هم ما خوبه وړې.
که ته کنوی یې، زه دې برغولی.
که ته نازو شی، نو میرخان به څوک زېږوي. (۱)
که ته تېگ یې، زه تېگ مار.

(۱) - اشاره د حاجي میرویس نیکه ته شوې وه.

که تهوله دنیا اوبه ونیسي، د اېلې تر پړکی پوري وی.
که جنگ نه کوې، لکی خو دینگه ونیسه.
که څوک نه شرمیږي، څوک به يې وشرموي.
که څه وابي، څه به واوري.
که ځان په عذابوې، له بې عقل سره اشنايي کوه.
که ځان وژنې زرد که خوره، که زرد که وژنې اوبه پسې چیښه.(۱)
که ځغلې له جنجاله، نو تاک مه پرده بې ډېواله.
که خاني غواړې، دیر ته لاړ شه. (۲)
که خاورې اخلې، نو له لوی ډېران يې اخله.
که خرڅوری مې زاړه دي، هډوکی مې درانه دي.
که خره يې نه وړی، په کوتې يې بار کړه.
که داغوا مړه شي هم به تا وره شي.
که د بیدیا کانې پاسته وای، گبدړانو په وهم نه‌وای پرې ایښې.
که‌دنیا ډېره شی، آخر به تېره شي.
که‌د سرکار دکوره تبل درکړه شی، لمن ورته نیسه.
که دي په ښو یاودل، په ښو به یاد شي.
که د فصل خوار یم، د اصل خوار نه یم.
که دېگ د سر وشي، ببخ يې د مسو دی.
که‌د سهار ورک مابنام کورته راشی، ورک نه‌دی.

(۱)- معموا دي، چې اوبه د زرد کی نفخ لرې کوي.
(۲)- دیر په پښتونستان کښې یو ریاست دي.

که دښمن گیدړ وي، تا به ورنه د زمري نیسه.

که دومره بادر وای، نوم به دې فتح خان ؤ.

که دښمن دې هر څومره خوار شی، قوي یې بوله.

که د کاله‌رنگ بدیږي، د میلمه هم بدیږي.

که‌روزي په عقل وای، بې عقل به له‌لوږې مړ ؤ.

که‌زه نه وایم، دا گوډه پښه مې وایي.

که‌زوږ په بازو نلری، زر په ترازو نلری.

که ساړه دي، په تول ښاره دي.

که‌زمری وږی پاتې شی، د گیدړی پاتې شونې نه‌خوری.

که سر غواړې، سرمه پاشه.

که سړي وزگاړ وی ، د کوچنی خوشحالول گران نه‌دی.

که‌سل کاله ژوندي یې، عاقبت د گور بنده یې.

که سیند لوی دی، خو د سپی ورته‌ژبـه وروړل دی.

که غاپې نه، څک خو اوسه.

که‌غر لوي دي ، په سر یې لار ده.

که‌غوا راغله په پی، که نه‌راغله پزدی.

که‌کښېنستې خوله پټه، په‌لاس به رانه وړی هیڅ گټه.

که کښته تو کړم زیره ده، که پورته تو کړم بریت دی.

که کټوه خوټیږي، خپلې شونډې سوځی.

که‌لاړ شې تر بلخه ، درسره ده خپله برخه.

که لعل هر څومره خراب‌شي، له جسو ښه دی.

که ما چاړه درلودای، سر به‌مې ولې داسې ببر وای.

که ما وپوښتې، ته به وتښتې.
که مړی خبرې کولی، نو ولې به مړو.
که مېلمه یې، شوق خو نه یې.
که مځکه تړوله اوربشې شی، دخرد پکښې لپه دده.
که مشر مشرتوب غواړي، کشر هم ددنیا دود غواړی.
که مرگ غواړې، کندوز ته لاړ شه. (۱)
که نه پوهېږې، ځوان مال اخله.
که نه مرې، آخر به ومری.
که نړی ودانه دده، په مړی قیامت دی.
که والوزې مرغه شې، دنصیبه به تېر نه شی.
که ورور شوې درور شوې، که نه ورځه د خواري خواری اور شه.
که ورور دی، په مخه دې گور دی.
که ورځي یم، سبړی لا نه خورم.
که ورځ د زورور دده، شپه د کمزوري دده.
که هرڅو هوښیار یې، نادان پوښته.
که هرې ښځې میرخان زېږولای، نو میرخان به ولې یادېدای.
که هین کړی که پیین کړی، دا پټې به شین کړی.
که یار نادان وی، نو کار گران وی.

((((* * * * *))))

(۱) - دامتل د هغه زمان دی، چې کندوز له شاړو ځمکو او ځنگلونو ډکه وه.
اوس کندوز ښه ودان دی او د مرگ په ځای پکښې ژوند راغلی دی.

(گ)

گامیسنبه د گُل په بوی څه پوهېږی.

گنه بې ستړیا نه کېږی.

گټه په تاوان کېږی.

گټه په سر سینه کېږی.

گټې تر گټو لاندې دی.

گټې د ارواوو دی.

گټې دې لالا کوی، مړې دې عبداللّه وهی.

گرگه بل علاج دې نشته، بې له مرگه.

گرگه چې زړېږی، اور پرې لگېږی.

گړنگ یې څڅېږه، چې خدای وکړه ستا یې څه.

گلاب په بوټی کښې ښه ښکارېږی.

گُل د کدو گُل گوره، بو پورته کوه ترې لاندې بل گوره.

گُل له گُل سره ښه ښکارېږی.

گُل چې دماخی وی، هم ښه دی.

گیلگی د موږې، په زور غورځی.

گنجی که ډاکټر وای، د خپل سر علاج به یې کړې وُ.

گور که گران دی، خو د سړی ناکام دی.

گوره چې او ښ پر کوم اړخ څملی.

گومل که وچ دی، رود یې بهېږی.

گبدړه چې څه پیدا نه کړی، څکولي (۱) پټوی.

گیدړه د اوښ په سیوري تله، وېل یې دا زما دی.

گیدړې ته خپل پوست بلا دي.

گیدړه تر هغې دی ښادی ده، چې څو نمر نه دی ختلی.

گیدړې سترگې پټې کړې، سپې ونیوله.

گیلانه څه بلا شوې، چې د لوی و کم د خندا شوې.

گیله له خپله کېږی.

گیله له یاره ده، نه له ماره.

(((* * * * * *)))

(۱)- څکولي بوه بوټه وچ پوست ته وېل کیږي.

(ل)

لار په مزله لنډېږي.

لار مېندلې، مامۍ پرې تللې.

لار وهه، د خدای لار ګوره.

لاس چې مات شي، غاړې ته ځي (لوېږي).

لاس مې تور، مخ مې په تور.

لاس چې ترسخر لاندې شي، په ورو يې راکاږه. (۱)

لاس د برې کار دی.

لاس لاس پېژني.

لاس مې توري پيشو ښتلې دی. (۲)

لال په ايرو کښې نه پټېږي.

لالپوره، په مېړو پوره.

لامبو په ږيره نه دده.

لانده کړې، دربښلې، وچ مې لانده نه کړې. (۳)

لټ د دوبي سيوري غواړي، د ژمي پيتاوی.

(۱) - سخر لوېې تږې ته وايي.

(۲) - دا متل دا ډول هم ويل کېږي: «لاس مې تور سپي ښتلې دی.

(۳) - ددې متل معنې دا ده، چې ضرر رارسېدلې هغه به وزغمم، نور راپېښ نه کړې.

لټ يې دکور پهوره کنبې غواړ کهنهوی، نو بيا ژاړی.

لته بنځه، ولور نه لري.

لرگي تراشه، (توره) سړي ځنې جوړوه.

لرېشي برې شي، په باغوان برابرې شی.

لرې له سترگو، لرې له زړو.

لرې مې وادہ کې، چې د ابا نه کنډولی شاکاسې وبولم.

لرې مه ځه چې لېوه دې و نه خوری.

لرې مه ځه، نژدې وگوره.

لږم ته بې ويل کوچ، دہ لکی پرشا واړوله.

لږ خوره، هوسا به اوسې.

لږخوره، تل خوره، ډېر خوره زهر گنډېر خوره.

لږ خوره، نوکر ونېيسه.

لږ خوراک، ډېر عبادت.

لږ خوراک، دځان کومک.

لږخوره، ډېر گټه.

لږ ورکه، ډېر وگټه.

لږ ويل، ډېر کار.

لږ غرېږه، ډېر کوه.

لږ گټه، تل گټه.

لږ مې درکړه، نو خوند يې درکړه.

لَغته د هغې غواړه، چې شيدې بې خورې.

لکه ابا ، هغسې يې قبا.

لکه ادې ، هغسې يې پايڅې.

لکه اوبښ لرې گوره.

لکه پړ ، هغسې وراشه.

لکه پزه ، هغسې نته.

لکه تنده لښتته پر هره خوايې کړوی.

لکه جولا ، خپلو پښتو ته گوری.

لکه چرگ اذانونه ډېر کوي ، لمونځ يې هېچا نه دي ليدلي.

لکه چرگ په ناوه زوړ شوی.

لکه ځان ، هغسې جهان.

لکه ځنگل ، هغسې چغال.

لکه د آسمان کټ ، چې د شپې پيدا شی ، د ورځې ورک شی.

لکه د تبې ډوډی ، نه مخ لری ، نه شا.

لکه زړ ، هغسې يې سور.

لکه ژرنده ، هغسې يې دوړه.

لکه ښخ چلی ، په ښاخ ناست ښاخ وهي (رېبي).

لکه غر هغسې ځناور.

لکه غر هغسې کربوړی.

لکه غوبي چې سريې واخيست ، يا به دېوال ړنگوی يا به جغ ماتوی.

لکه کوتکی ، دمور دمخه زغلی. (۱)

(۱) -گوتکي دحرې کوتيي ته وايي.

لکه لنده کراسته، کشېږي پرې کېږي نه.

لکه لېوني خپل ځان ته خاندي.

لکه لېوني له کوره، په سارا خوښ دي.

لکه مخ، هغسې څپېړه.

لکه میندې، هغسې يې لوڼې.

لکه مږک په کورتو پسې مه زغله.

لکه ورغومې، هومره يې کومې.

لکه لور، هغسې ځوږ.

لکه بخت، هغسې يې تخت.

لکې ښه دي که پتې؟ ویل: پتې ښه دي.

لمر په دوو ګوتو نه پټېږي.

لمر څېره وهي، خرکار پټیره.

لنډ کلونه، اوږدم يې پېغورونه.

لنډه لښته، هرې خواته کرېږي.

لنډې د مار سره غزېده، پر منځ دوه ځایه شوله.

لنډېې د اوږد سره برابراوه، د ښځه ووت.

لوټه په اوبو کښې ږدي، تېرېږي.

لوخ له اوبو، نه بېرېږي.

لوخ په خوب کرباس ويني.

لوخې د کام ښه نه غوښته، سرېې په درياب کښې وچ شو.

لور پر لوټه تيره کوي.

لور چې نښه شي، د مور کوشی یې په پښنه شي.

لور د موره بېلوی، تنگه بلا ده. (۱)

لور چې د مور دغېږې کاږی، نوم یې تنگه دده.

لور د لویه کوره غواړه، کوچنی ته یې ورکوه.

لور پرېږده، کور یې کښېږده.

لور زېږول ښه دی، نه خوشې کښېناستل.

لورې تاته وایم، ميږورې غوږ پرې ونیسه.

لور وهه د ورور دپاره، ویل کوه د خدای دپاره.

لویه گوله ښه ده، چې دنس پکښې ښه ده.

لویه گوله ثواب لری، چې د نس هم پکښې خیر دی.

لوی مې کړی، لویې را مه کړې.

لویې یو خدای لره ښایي.

لوېې پر کور وایی کوچنی بې پر صحرا.

لوی د خدای په هیله، وړوکی د لوی په هیله.

له آخرت نه، څوک راغلی دی.

له بازاره زد راغلم، له نرخه ته خبر یې!

له بازاره ووځه، له نرخه مه وځه.

له بدو څخه یا غلي اوسه، یا لرې اوسه.

له بدو سره چې اوسې، که بد نه کړې بد به یوسې.

له بله به خپل ته وژاړی، له خپله به چاته وژاړی.

---

(۱)- پر ولور ایراد نیول، غرض دی.

له بې باکو مې څه باک شي، چې پردی کور بې اتاک شي.

له بې کارۍ نه، بېگاري ښه ده.

له پلالې لاندې، اوبه مه تېروه.

له پلار نه بې، زوی غټ دی.

له پردي سړي، گیله نشته.

له پردي زویه، خپله لور ښه ده.

له پلیتې ښځې، له تړېدلي دېواله، له لېونی سپي څخه ځان ژغوره.

له تربوره مې زړه کړم دی.

له تش ټوپکه دوه کسه ډاریږي.

له تناردیې، موږی لویه ده.

له جاهل سره چې وایې، لکه مېخ چې په تېږه بیایې.

له خزانې سره مار وي.

له خولې دې وځه، په گرېوان دې ننوځه.

له خیره دې بېزاره، سپی دې در کورې کړه.

له خیرمې دې تویه، سپی دې در گرزوه.

له خوراک نه یې تمه ښه ده.

له خوند نه یې شخوند ښه ده.

له څاڅکونه سیند جوړیږي.

له سختۍ مرگ نشته.

له غم نه یې خلاصیږم نه، له ښادي څخه یې خبریږم نه.

له کلي وځه، له نرخه مه وځه.

له کندو ښخه بې، موری لویه‌دده.

له کوره په‌سارا خوښ دی له‌ویشه‌په تالا.

له‌کوره به‌درسره سم، نه‌تر گوره.

له‌کوم مېلمه نه‌چې خلاصېږي هغه‌ته‌ډېر خانده.

له‌کوره یو لېونی نه چې تول.

له کوره بو لېونی بس‌دی.

له کونډې سره چې هر څومره ښه‌کوې، دا پخوانی مېړه یادوی.

له ماره مار بچي زېږي، له گوسنې لتیکه.

له ما پاتې ؤ تاته، له تا پاتې ؤ ماته.

له ما پیدا شو، راته بلا شو.

له‌مرگه دې قربان شم، کباړی دې په ما جوړه ده.

له موره بې نمسی غټه‌دده.

له موره که‌یو یم، له‌کامه خو یو نه یم.

له‌لېونی سپی ښخه، هرڅوک وېرېږی.

له‌ناکامه‌خلک هندو ته ماما وایي.

له نېږدلې دېواله وېره په کار ده.

له‌نشته نیني هم ښې دی.

له‌نیا نه‌یې لمسی غټ‌دی.

له ورخه‌تېرې اوبه، بېرته نه‌راگرځي.

له‌وزکارۍ ښخه، د کروتو چیچل ښه‌دی.

له وړی نه ډوډی غواړي.

له ویښ نه یې په تالا خوبښ دی.

له هغې بلا نه چې خلاصی نه وی، دوه کرته په مخه ورځه.

لیلی ته د مجنون په سترگه گوره!

للی د مخه، للی په پسې.

لېمڅی هلته خرڅود چې پرې کښېنې.

لېونی په ژمی کښې فالوده غواړی.

لېونی په څه خبر دي.

لېونی ته مه څه ورکړه، مه څه ځنې غواړه.

لېونو سرد چا کلی کور نه دی کړی.

لېوه په وازه خوله وهنه کوي، مَلِک یې په پټه خوله.

لېوه ته یې نصحیت وکړ، په هغه ورځ یې شل وداړل.

لېوه ته یې نصیحت کاوه، ویل: غیلی لرې ولاړې.

(((* * * * * *)))

(م)

ما پر آسمان غوښتې، خدای پر ځمکه راکړې.

ما پور غوښته، تا نور غوښته.

ما ته بې که، چغکه یې مه بوله.

ما چې ته لالا بللی، ما ویل ته به تاتکی به گوته را وکاږې.

ما دېرش روژې، د اختر دپاره نیولې.

مار چې لنډی شي، دوسره خولې اچوي.

مار چې غار له ورشي، نو سمېږي.

مار چې دې وخوری مار دی، شرمنگی د ناسور داغ دی.

مار د شینشوبي بد راتله، شینشوبي د غار په خوله کښې ورته شین دي.

مار که اوږد دی، سمساره پرې سور ورد دد.

مار اوري، مار خورلی.

مار چیچلی، له پړی وېرېږی.

مار دې لنډ کړ، مړ دې نه کړ.

مار خو نه یې، چې خاورې به خورې.

مار ته کتی نه شم، وږی ته یې ورکوی نه شم.

ما کور، مرگی راخپور کړ.

ما که وژغونی په کار درلودای، دا دې کتوې ډکې وی.

مَلکي په مشر و کشر پورې اړه نه لري.

مالا جوړولې، لالا غزولې.

مال په دهقان سپاره، دهقان په خدای.

مال په مال پسې ځي.

مال چې خاوند ته نه وي، حرام دی.

مال یو ځای، ایمان سل ځایه.

ما نانګه خوا ړه، بچي مې پلاو خوا ړه.

ماما ځان ګروي دخور بي تمه کيږي.

مامو ته، بیا دې موته.

ما ویل چې زما نشته، ددې خیالي خو لا نشته.

ماهي ویل ما به خبرې کړې وای، مګر خوله مې د اوبو ډکه ده.

ماهي چې نه نیسې، نو يې تر لکۍ نیسه.

ما ولیږلې کلاته، ته لاړې مشغولا ته.

مچ نور څه نه کوي، خپله خوابدوي.

مچۍ په لوی لاس مه بونوه.

مځکه هغه سوځي چې اور پرې بلیږي.

مځکه مور ده، زر زیږوي.

مخامخ روي ته څوک نه وایي چې روی.

مخ کنبې څه، خو بهرته هم ګوره.

مردار زړوکی اور نه اخلي.

مرګ او خوب، یو شي دی.

مرگ په ماړه نس ښه دی.
مرگ په ډول او سورنې نه راځي.
مرگ ته ځوان او زوړ یو شی دی.
مرگ حق دی، گور او کفن په شک کښې دی.
مرگ حق، میراث حلال.
مرگ د ټوپک ښه دی، نه د تلتک.
مرگ د مرض زوی دی.
مرگي د اوبو وار دی، نن پر ما سبا په تا دی.
مرگي نژدې اندېښنې لري.
مرغان هغه سره کښېني، چې بڼې سره ورته وی.
مرغۍ چې په بوټې ننوزي، ځای ورکوي.
مرور دوې برخې لري.
مړيي په مستو، مست وی.
مريي ته يې ويل مرييه، ده وژړل، ساوو ته يې ويل مرييه، ده وخندل.
مريي ته يې ويل چې رادې نيسم؛ ويل: ستا اختيار دی، ويل تښتې خو به نه! ويل: زما اختيار دی.
مريي غونډې يې گټه، ساوو غونډې يې ختنه.
مړانه د مېړو جوهر دی.
مړونه يې په خولو گټي، اسونه يې په سوو گټي.
مړونه مری، نومونه يې پاتېږي.
مړی به ډېر څه وايي، كه يې څوک ومني.

مړی په ژړا، نه ژوندی کیږی.
مړیؤ، ویر پې نهؤ.
مړ اور پو کوی.
مړې اېږې، مه شینده.
مړی څوک په لغته نه وهی.
مړی ته شپه او ورځ یو دده.
مړد ناري وهي، چې مونږ مړد یو، یادسړو ملبړو
له مړانی موندلې دده.
مزدور چې له کال نه تېرشی، د کاله واکدار شی.
مزدور چې نور کارونه لری، ور به پورې کوی.
مزد یې ښه دده، را تله یې.
مزې تاوکړې گېډړې، همېشه دې شونډې غوړ دی.
مېږکانو گینګړې جوړ کړ، ویل یې د پشی په غاړه کښېږې
به یې څوک اچوی.
مږک په غار نه شو ننوتلای، چج یې په لکی پورې غوټه کړ.
مږک چې کوږ په ژرنده کښېږې لری، څه غم لری.
مږکه خاورې کینه، خاورې دې په کوته.
مسافر له خیرهٔ پوښته، له شپو یې مه پوښته.
مسافری، اوم سړي پخوی.
مستې د غلسینی، بانه بنگ دی.
مسجد د خوب ځای نه دی.

مسجد که ونړېږي، محراب يې پرځای وي.

مشر مشره برخه لري، کشر کشره.

مشر د مشر ځای لري، کشر د کشر.

مشر د کشر پل دی.

مغزي زمريان ماتوي، غوښې گيدړان خوري.

ملا ځنګله ته نه ځي، مېلو هوارې ته نه راځي.

ملا هم پاک، مسواک يې هم پاک.

ملا بانگ او چرگ بانگ فرق لري.

ملا لور نه خرخوي، هسې يې سرلوروي.

ملا ملا تلبر دی، يو ملگری مې بر دی.

ملا مې کړې، د خپل ځان بلا مې کړې.

من خورم، سېر گنم، بي بي اوسم که درځم.

منډې به لالا وهي، مړې به عبدالله وهي.

منکر نر دی، قايل خر دی.

منگی هره ورځ نه ماتېږي.

منگی کله کله ماتېږي.

موچي د نورو څپلې گنډي، مگر خپلې يې څيرې پېرې وي.

مور چې يې متبکې وي، لور يې اشوکې وي.

مور و پلار چې زاړه شي، لهشکرو لا خواره شي.

مور و پلار يې پر قاضي، هلکان يې پر بازي.

مور نه ده مېره ده، رانه کنبلې يې چاره ده.

مــور يې په کلي شلومــبــې غــواړي، لور يې په نيم من کــوچو سر، نه غوروي.

موري په بد راضي.

موري پيدا نه وه، لور يې پر بام گرزېده.

مور نه مېړه کېږي.

مور يې چې درخانۍ وي، لور به يې بناپېرۍ وي.

مور بزگر دې پر کور مېلمه مه شه.

مور شوم په زردکو، بيا به نه ځم زېړانوته.

مور د ورې د حاله څه خبر دی.

مور تول د يوه لاس گوتي يو.

موزی لايق دي د شړې، کز بره مه پرې اغوندی.

مه چاته څه ورکوه، مه د چا زړه بدوه.

مه خوره هغه کراړه، چې پرې نيسي دی تر غاړه.

مه خوشال وای، مه ختېک وای، مسلی وای خو ځواني وای.

مه داسې خوږ شه، چې څوک دې وخوری، مه داسې تريخ شه، چې څوک دې وغورځوي.

مه د چا دارا پاته کېږي، مه مې چاته پاتې کړی.

مه غوندې تشوه، مه ورې ژروه.

مه کرل کړه مه ربېل کړه، توری ځنې اړول کړه.

مه کړه هغه چار، چې نه دی مور کړی وی نه پلار.

مه کړه دروېشه، پر تا به درشي پس و پېشه.

مه‌وایه پرما، چې دربه‌شي پرتا.
مه کوه په‌چا، چې وبشي په‌تا.
میاشت د لومړی ورځې معلومېږي.
میا خېل که ښه‌ځوانان‌وای، خپلې مېږی به یې مېږی کړی‌وای.
میراث دې هغه ته پاته شه، چې هم یې خوري، هم پرې ژاړي.
میراث‌خور ښه‌دی، که اموخته‌خور.
مېږه مې نه‌لیده، تر مور مېنه.
مېږو ته گوره، برخې وېشه.
مېږو له خندا موندلې ده.
مېږونه‌که څه نه‌دی، له‌خدایه لرې نه‌دی.
مېږه څه‌وهلی څه‌پورې وهلی.
مېږه ته‌مه‌وایه چې مېږه گیه.
مېږه‌یا نېکنام، یا بدنام.
مېږه مړ که، مېږانه یې مه‌ورکوه.
مېږه چا په خواری نه دی کړلې.
مېږه مرداره، پور پر غاړه.
مېږه که ډنگره شي، هم د وری ورته هیله ده.
مېږه‌دی په لېوه وسپارله.
مېږی ته چې خدای په‌قهر شي، نو وزرونه وکړی.
مېږي ترځان لوی‌بار وړی.
مېږی پړانگان‌ماتوی، غوښې گېدړان خوری.

مېښه په خوب کښې تاپوګان وینې.
مېلمه په ننګ ښه ایسي، کور به په ست.
مېلمه به دي شم، مګر نه په مې بار وي، نه به مې بندي کوي.
مېلمه خپل نصیب خوري.
مېلمه شړلی ښه دی، نه په ګېډه، نهار.
مین یم، مګر ځان سیند ته نه اچوم.
مېنځه چې توده شي، هلته بیده شي.

(ن)

نا بلده غل، کادانه وهي.
نا بلده غل، په بوساړه ننوځي.
ناپوه یې دومره په بل نه کوي، لکه په ځان.
ناپوه یې په سلو کلو ګتي، په یوه ورځ یې بابلي.
ناتار چې خپل ښښتن را و نه ګرزوي، نور یې نه راګرزوي.
نا خبره د مرکې لېوه دي.
نادار پور وړي، چا نه دي وژلی.
نا راسته سړی، په وچه ځمکه ښوېږي.
نادیده تلتک نه درلود، چې پیدا یې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.
ناسته ښځه کار کوي، ولاړه ښځه ښار کوي.
ناوې هې هې لري، خو په زړه کښې ګوړي ماتوي.

ناوې تللې په خرې ورا بې پنډه په‌نغرې.
ناوې په پسول ښه‌ایسي، پاچا په خول.
نجل به هلته نجل شي، چې په څنو په اوربل‌شي.
نرپسه د حلالولو دپاره دی.
نرخ ته‌گوره، گولې وهه.
نرزوی په ورنې کښې معلومیږی.
نر دې مرد، نر دې زېږه.
نرمه غاړه، توره‌هم نه‌غوڅوی.
نشته‌داسې لوړی، چې وتنبتی کمزوری.
نصیب کته کړي خر دی.
نصیب‌له ما هم‌گړندي دی.
نعمت پس له‌زواله معلومیږی.
نغړی له دښمنه ډک ښه دی، نه له‌دوسته خالی.
نغری دکهول، مشر دی.
نکریځې چې تر اختر تېرې‌شی، نو بې‌پر دېواله وتپه.
نن دې خاطر، سبا دې د ملا تیر.
نن پر ما، سبا پر تا.
ننه‌واتې پر څه وی، که بې څه.
ننگ د کور په مېړو کیږی.
ننگ له‌مېړو لاړ، شرم له‌ارتینو.
ننگ له‌گوړ ستا نه پاڅېدلی دی.

ننگرهار نیم نهار.

نور جوړ، کار ته ناجوړ.

نور یو منزل کوی، سپی دوه منزله کوی.

نور یې تر مړېدو خوری، ښځو یې تر لیدو خوری.

نوک او اوری نه سره بېلېږی.

نوم یې لوړ، کور یې ډگر.

نوم بد، گرېوان څېرې.

نوم د نامه نه پرې کېږی.

نوم یې خان، کور یې وران.

نولس شل کېدی نه، او بېړا اخستې نه.

نه اوری، نه گوری، سر پټ بدلې بولی.

نه به کانې پوست شی، نه به غلیم دوست شی.

نه بهتل دا سره اوښان وی، نه به تل دا ناصر خان وی.

نه پوهېږم چې ور تنگ شو یا خر غټ شو.

نه تا څه رانه کښېښوود، نه ما څه پکښې پرېښووده.

نه جغ کوم نه سپارد، خدای یې راکې پر تیاره.

نه چا لیدلی، نه باد وهلی.

نه خان دی نه مان دی، زما د اوړو زیان دی.

نه خر وهلی، نه لښته ماته.

نه خر مړ کېده، نه سپی څنې ته.

نه خوړلی نه چښلی، ښښتورگی درد نیولی.

نه د بې مالګې خوړو مزه شته، نه د پردی زویه ګیله شته.

نه د چا کور، نه د چا کلی.

نه د ښه حاله الواته، نه د بد حاله مرګ.

نه د تېنګې د وېشتو دی، نه د سستی د نیوو.

نه دلې شوم، نه هورې، تر منځ شوم خاورې ایرې.

نه د مړو د ژړا دی، نه د ژوندو د دلاسا.

نه دې پاتې خورم، نه دې سرې چلوم.

نه دې غیلې پیایم، نه دی ګاړې ختم.

نه دې وی هغه غوړی، چې ویې نه خوری سړی.

نه دې کورت خورم نه غوړی، نه دې سوک خورم نه سوټې.

نه زما پلار ستا تربور دی، نه زما پلار ستا مزدور دی.

نه سیخ سوی، نه کباب.

نه شرم نه حیا، لعنت پر بې حیا.

نه.... کوي، نه دلار وزی.

نه کرم، نه ربېم، توری ختې اړوم.

نه کم نه کمتر، سلامت دغوایي سر.

نه کور ورک، نه دود ورک.

نه ګنډم چوټې، بېزاره یم د ګنې.

نه له پیره حیا لری، نه له میره.

نه ملا شوې نه امی شوې، د پلار مینه دی ورکه کړه، چرسی شوې.

نه مې وخوړه نه پرې موړ شوم، سلا بلا په تور شوم.

نه يې تر خولې شوه، نه يې تر نَسه.
نه يې خورې، نه يې خورندی ته ورکوې.
نيت سم نيسه، اول يې پر دښمن نبيسه.
نيت مې وتاړه په پړی، مانو، گښت وهل په کلی.
نيستي د ميړو قدر کموی.
نېک بخت يې په بلويني، کم بخت يې په ځان.
نېک عــمل به دې سلطان کــړی، بد عــمل به دې په ځــان پورې حيران کړی.
نېک عمل به دې پاچا کړی، بد عمل به دې رسوا کړی.
نېکی له دښمن سره کوه، چې تور ليمه يې ووځی.
نيمه ډوډی، د کوتې پای.

(و)

واده اسانه دی، تک توک يې گران دی.
واده په ساز ښه ښکاری، مړی په وير.
واده ته مه وايه، واده گيه.
واده د نه ستنې، کرياب دی.
واده د الله داد، پکښې غورځی مولا داد.
واده دی د پردی، پکښې غورځی لېونی.
واړه تشې شلومبې شاربی، خبر نه شوه له مطلبه.
واښکی پر نری ځای شلېږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واښه دسمې خورې، هوا دغره لرې.

واک ستا دی اکا خپلې، اوس که غوا بیایې که غېلی.

ویاسه پېسې، وخوره پتاسې.

وبه دې پوښتم، واکدار به دې نه کړم.

وتلی ښه دی، که ترپلی.

وجنګ ته یودلوښت دمخه کېدل، د سلو کلو لار ده.

وچ اوره پر دېوال نه نښلی.

وخت چې د برې شی، هر ګیدړ زمری شی.

وخت چې د ختمې شی، د یتیم پز وینی شی.

وخت سره زر دی.

وخوره ګل بخور، چې دې وشی میراث خور.

ورانول اسان دی، خو جوړول ډېر ګران دی.

وروغ یې چې برابره شی، چراغ یې په اوبو کښې بلېږی.

ورغستلی ، له منځه وتلی دی.

ورکړه په لاس، ګرزه په پښو.

ورکه کې نیستی، سړی باسی له سیالی.

وروړ چې هر څومره بد شی، د میرې له زویه ښه دی.

وروړ چې ننګیالی شی، دخور پر سر ټیکری شی.

وروړ چې سپور شی، دخپل کور شی.

وروړ دې وی، پر لاهور دې وی.

وروړ دې وی، دمیرې دې وی.

ورونو جنګ وکړ، سادګانو باور.

وروستيه عقله، چې ړومبى واى.

وروري خوري به کوو، حساب ترمنځه.

ورور يې مه وهه په توره، خور يې ناسته دده حضوره.

ورور يې کسه، خور يې نسه.

ورور يې ګوره، خور يې غواړه.

ورور يې ورور ته نه ګتي، شريک ته ګتي.

وريښم که زاړه شي، د خره کسته لا نه شي.

وريندارې خواره به دې غواړم، نه د ورور د مرګه.

وړې نه ولړي نه ولې، چې ميړمن نه وي ناولې.

وړوکى دښمن، د اور بڅرکى دى.

وړ دښمن، لوى وګڼه.

وړه چې په مېندد شي، هغه لا لويه فتنه شي.

وزه ننوزه، د جنګي لالا واده دى.

وزه ننوزه، وړسک خوره لېمه دې وزه.

وزه د شپون دپاره نه دده، شپون د وزې دپاره دى.

وزې وزې پې خو به راکې، خو له پچو ډکې.

وژاړه چې وخاندې.

وږى په خوب، دسترخان وينى.

وږي پيشو، د زمرى سرد جنګېږى.

وږي ته پاخه تپير بنه دى، نه سپين زر.

وړی ته چا ویل: څلور څلور څو کیږي؟ ویل یی: اته ډوډۍ.
وړي ته د پانگ پوست سنگکی ډوډۍ ښکاري.
وږ ستر گې خدای نه مړوي.
وړی د ډوډۍ تپهار اوري.
وړی د ملغلرو همیانۍ پیدا کړه، د نینو گومان یې پرې وکړ.
وړی ستر گې، نه مړیږي.
وړی نس، بلا ده.
وړی لره نیمه گوله هم غنیمه دی.
وړی نه یم، قدر غواړم.
وسله هغه ده، چې په لاس درغله.
وسله که سل کاله بار ده، په سخته ورځ په کار ده.
وطن په دوو ستر گو خپل دی، په دوو پردی.
و عاقل ته اشاره دی، کم عقل ته کوتک.
وگټه، پیل وخوره.
وگوره سرې، ترې لاندې واچوه کالې.
ولاړې اوبه، ژر ژړیږي.
ومې بله، ومې تله.
و مه خورې هغه غوړی، چې وباسي مرغیړی.
ونه چې زړه شی، د هرې بلا پرې شپه شی.
وهم دې چیرې، ډب دې چیرې خیژي.
ویشلي وروړ، تربور دی.

ویل دې ښه، کول دې بد.

ویل شته دی، عمل نشته.

ویل، لکې ښه دی، که پتې؟ ویل پتې.

ویلنې مې د ویالې ترغاړې بد ایسی، په کور کنبې را ته شین شو.

ویی واهه په سر، ویې چاودې تلې.

(هـ)

هډ په پیوند، جلا کیږی.

هډو عمر بې مه حسابوه، حال ته یې گوره.

هر چا ته خپل وطن کشمیر دی.

هر چا ته خپل مزی مرغلین ښکاری.

هر چا ته خپل زوی شهزاده دی.

هر چېرې چې ښه، هلته دې شپه.

هر چېرې اور بل، کتوې باندې.

هر چېرې چې خورې، هلته به مرې.

هر څوک له ځانه خوښ، په نیره ښبا بنگښ.

هر څوک پوهېږي، چې غوا توره، شیدې یې سپینې.

هر څوک چې وزگار شی، یا غل شی یا بیمار شی.

هر څو چې هوښیار یې، نادان لا پوښته.

هر څه چې درته وایم، ته خپله عړکه شاربې.

هر څه مې د بل خوښ دی، عقل مې خپل خوښ دی.

هر سړی خپل غم ژاړی، نه چې د بل غم.

هر سړی تر خپلې مدعا پورې یار دی.

هر سور ږیرې، ملا شاه ګُل نه وی.

هر شی چې غبرګ شی، لنډیږي، خبره چې غبرګه شي اوږدیږی.

هر نوی قدر لری، بې له مرګه.

هر مرغه، خپله یې ځاله خبر نه دی یو د بل له حاله.

هر مرغه چې دانه اخلی، ځنګونه یې زبر دی.

هر یو پر خپله تیکی لور اړوی.

هستی کوی مستی، نیستی کوی سستی.

هسې مه کوه انسانه، چې زوی ګران کې، لور ارزانه.

هغه بنده به څه کړی، چې خدای یې زېرمه نه کړی.

هغه آش، هغه کاسه.

هغه چرګه مړه شود، چې برګې هګی به یې اچولې.

هغه چې الوځی، تیولې چوغکی دی.

هغه خور دی ارمان نه کړی، په دوروتو یې واده کړی.

هغه درک، هغه خرک.

هغه سړی نه دی، چې له ځانه خبر نه دی.

هغه سپی دې خوری، چې پېژني دې.

هغه شپې لاړې، چې ما او تا به کړې کرواړی.

هغه چې نن غران کړی، نه یې خپل، نه یې خپلوان کړی.

هغه چې کار په عقل کیږی، زور ورته عاجز دی.

هغه ورځې لاړې، چې دې لو کاوه په ولاړې.

هلته به دې زده شي، چې د خوار په‌حال دې شپه شي.

هلته به‌دې زده شي، چې په ادرگ بدرگ دې شپه شي.

هلته ځه، چې قدر دې کیږي.

هله به ځاربږم، چې له کاره وزگاربږم.

هله به خبر شي، چې تا رو جبی له‌ورشي.

هم اوړه پیبني، هم اور پو کې.

هم بوره، هم بد نامه.

هم ودیږي، هم رقصیږي.

هم درڅخه مرم، هم درپسې مرم.

هم د سین دا غاړه پیایي، هم هغه‌غاړه.

هم یې پر مبخ وهي، هم یې پر نال.

هم یې سکني، هم یې رغوي.

هم یې کړې، هم یې ربې.

هندو پېسې گټې، پښتون قیصې گټي.

هندو څه وهلي، څه‌سر تور کړي.

... هندو بې گوړې نه‌وي.

هندو زوړ شو، مسلمان نه‌شو.

هندو گوړې په‌خوب ویني.

هندو ستړې، ـ ی ناراضه.

هندو مې پک نه دي لیدلي.

هوده د شرمبنکی نه لری، لاس بنامد ته‌اچوی.

هوره مې خوړلې ده، په ځان مې ازمویلې ده.

هوسی پخوا هم د غرو وه، مگر چې گینگړي يې تر غاړه شول د غرو څوکو ته وخته.

هوسی هسې هم ترنده وه، چې گینگړي ورته‌واچاوه، لا ترنده شوه.

هوسی هوا دغرووهي، وابنه د سیمې خوری.

هوبنیاران، زهر د تریاکو په گومان خوري.

هوبنیار ته اشاره ده، ناپوه ته ډنډه.

هوبنیار نه‌غوزاربري، چې غوزار شي، غبرگ غابنونه يې وځي.

هوبنیار مرغه په دوو لومو بندیږی.

هوبنیار مرغی په دوو لومو کښې نښلی.

همسایه غل مه بوله، خپل کور دې ساته.

هم‌یوری ژاړي، هم وراری.

هیڅوک نه‌وایي چې زما د غوړکې خوند بد دی.

(((((*****)))))

(ی)

* یا انا وهي، یا عمر کې څېری.
یا بر چمرکنډی دی، یا کافر د لیکنډی دی.
یا به تخت، یا به تخته شي.
یا به تخت وي، یا تابوت.
یا به کولاله ونیسی، یا به مالداره ونیسی.
یا به بې کولاله کړی، یا به یې مالداره کړی.
یا به هی په ساروان وی، یا په کاروان.
یاد به دې زه کړم، مور به دې خدای کا.
یا د چا ودې پښې ژړاوې یا د کونډې ښځې.
یا د چلم سر، یا د پلاو ښېخ.
یا د خدای قدرت دی، یا د مېړو غیرت دی.
یا د مور تې دی، یا د چلم نی.
یاد مې ته که، مور به مې خدای.
یارانه، ډوبه جاله.
یار تر کوڅې تېر که، رنګ یې هېر که.
یار تر ما پورې رنګ ژېړی ښه دی، نه زه تر یاره.
یار چې ځایې شي، رنګ دې ورک شي.

یار مبلې لره دی، دوست تنګې لره دی.

یار د یار دپاره خوری د غوایی غوښې.

یاری چې په شوتالو شوه، نو و نه شوه.

یا لویو کورو ته ورځه، یا لویو غرو ته.

یا مړ، یا موړ، یا جګ پر غوایی سپور.

یا مې ابا بوله، یا کتهوه ماتوم.

یا نه کوي، یا د خره کوي.

یا نه ځم، یا منډې وهم.

یا نیک پلو، یا نیک جلو.

یا ووړ پوښته، یا زوړ.

یا وبنه ژاړی، یا مینبه.

یا یار شه، یا بېزار شه.

یتیم ته یو نس مستې هم پسرلی دی.

یتیم په ژړا عادت دی.

یخ دې تنه کار دی، زوړ مېړه پکار دی، ځوان مېړه ناتار دی.

یَرحَمَکَ اللّه، هم ځای لری.

یږه سمې ته نه راتله او ملا غره ته نه ته.

یو انار او سل بیمار.

یو بهلول یو یې کند، یو یې کچکول.

یوه بلا بلې ته وایی چې بو.

یو به مړ نه شي، بل به موړ نه شي.

یو پتې شپشتې یې وخوړې، وایې دا لا مړه ده.

یو په اوښکو ژاړي، بل په وینو ورسره ژاړي.

یو په ست ښه ایسي، بل په پت.

یو په سله، سل په هیڅ.

یو تنها به دې سفروي، یا به غم یا به اختروي.

یو تک دې دارو نشته، پرځان دې غومباره نوم ایښې دی.

یو څه زه لنډ یم، یو څه مې د بنې ګوډی اوږد دی.

یو ځان شرموي، بل قام.

یو د لوړې مړ کیده، بل یې سر ته پراټې کتلې.

یو دیګی، ټول کندي.

یو زوي، نه زوي.

یو سر، نه سر.

یو ښار او دوه نرخه.

یو کار وکړه، چې سل وارزي.

یو لاس دې خدای هغه بل ته نه اړوي.

یو لاس په چاړه، بل خواړه.

یو لمونځ په هفته کنبې، هغه هم په ما مته کنبې.

یو موټې دې اوړه نشته، سل دې تنرونه دي.

یو نَس، دوه منته.

یو نوکې غیرت، ترسلو میړو ښه وي.

یو وار یې شل کړه، بیا یې په جوال کنبې واچوه.

یو وار چې زوړ شي، بیا خدای خبر چې جوړ شي.

یو وایې مریې دې یم، بل دې فکر وکړی چې په څو مې اخستی دي.

یو وایې مربی دې یم، بل یې نو په بازار نه خرڅوی.

یو وار مرگی وای، خو بیا لیده وای.

یوه پر تناره خوری، یوه پر زنگانه خوری یوه چې کښېني بیا هله خوری، دا خواره نو څه خوری؟

یوه چاره چې دوې کې، دا چاره به په پرې کی.

یوه کور خرڅاوه، بل په پور غوښته.

یوه دړه اور نه کا، دوه بنی کور.

یوه ربتیا ربتیا ویل، په سمه کښې یې ځای نه ؤ.

یوه ژرنده ښتله، بل یې لکی ښتله.

یوه سترگه پر دین، یوه پر دُنیا.

یوه شپه د مېړد مېږه سره هم تېرېږی.

یوه غونډی که هواره شي، دېر خندکونه به ډک شي.

یوه کوه، یوه اوره.

یوه لوېښت ناوکی، دوې لوېښتې بې کوڅی.

یوه مېږو ښه تر سلو کونډو ښه ده.

یو، منه‌واچوه، تر بلې بیا خدای.

یوه کډه د بلې زړه کاږی.

یو بې خوری، بل ورته مری.

یو یې واهه، بل پرې په نازېده.

یو یې گټمې، سل یې ختمې.

یو یې ژنده ماتوی، بل یې پارچاو اړوی.

یویې بر وهی، بل یې ریبنې.

یو یې سر وهی، بل یې پلې.

یو یې بزی پیایې، بل یې گاډې ختمې.

یوې بلا بلې بلا ته ویل: اوخ.

یوې د غمه ژړل، بلې له خوشالۍ ورپورې خندل.

یوې پښې و بلې ته، ویل نه ځم.

یوې ناوې اینگې کاوه، ښه یې زگیروی کاوه.

یه باید یه وي، هو باید هو!

ښې مې خوړې، سرې وینې ترې تلې

PROPERTY OF ACKU 11326

****
****
****
*****
***
*

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library